

Ksawery Jasiak

Oddział partyzancki kpt. "Groźnego" i jego żołnierze

Niepodległość i Pamięć 13/1 (22), 117-144

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ksawery Jasiak
Wieluń

Oddział partyzancki kpt. „Groźnego” i jego żołnierze

W miejscowości Czachulec, pow. Turek, 22 maja 1953 roku otoczony został przez grupę operacyjną Urzędu Bezpieczeństwa i MO w swojej kryjówce sierż. Stanisław Przybylak „Marianna” – ostatni żołnierz ze zgrupowania „Niepodległość” – kpt. „Groźnego”. Nie mając szans na wydostanie się z okrążenia, przyjął walkę, wybrał niezłomny opór do końca¹. Wydarzenie to, rozgrywające się 8 lat po II wojnie światowej, stanowiło symboliczne zakończenie zasadniczego etapu historii powojennego zbrojnego podziemia niepodległościowego w pow. Turek. Po doznanej klęsce pozostało tylko przetrwanie i osamotnienie. Dalszy opór zbrojny był dla jednych szaleństwem, dla innych walką o godność i ideały, których bronili od 1939 roku. Rok 1953 nie zamyka dalszego etapu ruchu niepodległościowego w woj. poznańskim i łódzkim, w sposób ostateczny, bo jeszcze do końca lat 80. byli żołnierze AK, KWP, Zrzeszenia Wolności i Niezawisłości, Narodowego Zjednoczenia Wojskowego i innych lokalnych formacji, wywodzący się z powiatów: Łódź, Łęczycza, Brzeziny, Konin, Turek, Kalisz, ukrywali się pod fałszywymi nazwiskami, nie przyjąwszy kapitulacji. Nie prowadzili oni już, podobnie jak „Marianna”, jakiegokolwiek działalności organizacyjnej, a tym bardziej zbrojnej. Ukrywając się przed władzami bezpieczeństwa, tkwili jednak nadal, jeśli nie w „podziemiu”, to z pewnością w opozycji wobec komunistycznego reżimu, by dochować wierności złożonej kiedyś przysiędze.

Minęło z górą 50 lat, a wiedza o tamtych wydarzeniach jest wciąż niepełna. W potocznej świadomości nadal pokutują fałszywe stereotypy, będące produktem komunistycznej propagandy, która nazywała ten okres czasem „walki o utrwalenie władzy ludowej”. Żołnierzy antykomunistycznego podziemia zbrojnego próbowano obedrzeć z godności, przedstawiano ich jako bandytów, faszystów i zdrajców. Nawet jeżeli propagandowe kłamstwa mało kogo przekonywały, to na pewno w miarę upływu czasu czyny ostatnich „leśnych” popadały w zapomnienie. Stworzony przez komunistów skrajnie fałszywy obraz historii lat 40. i 50. trafiał do podręczników, encyklopedii i okoliczno-

1 Żołnierze z poakowskim czy NSZ-owskim rodowodem nigdy nie zaprzestali walki. Niektórzy z nich woleli zginąć niż poddać się reżimowi stalinowskiemu. Tak było również w przypadku żołnierza AK, zgrupowania partyzanckiego krypt. „Niepodległość” – najdłużej walczącego żołnierza Eugeniusza Kokolskiego „Groźnego”. Sierż. „Marianna” zginął 22 maja 1953 r. w walce w miejscowości Czachulec. Zob. *Żołnierze wyklęci. Antykomunistyczne podziemie zbrojne po 1944 r.*, pod red. G. Wąsowski, L. Żebrowski, Warszawa 1999, s. 325.

ściowych artykułów prasowych. Fizyczna eksterminacja żołnierzy antykomunistycznego podziemia nie wystarczyła władzy PRL, która dobrze wiedziała, że z ofiary życia żołnierzy podziemia może w przyszłości powstać mit, z którego nowe pokolenia Polaków będą czerpały patriotyczne wzorce i siłę do pokonywania życiowych trudności. I właśnie, dlatego zabitych czy też zamęczonych partyzantów potajemnie chowano w dołach kloacznych, na torfowiskach, wysypiskach śmieci, by nie został po nich nawet krzyż na mogile. Utrwalacze „władzy ludowej” używali wszelkich możliwych chwytów propagandowych, aby tych, którzy zdecydowali się na zbrojną walkę z nimi, unicestwić moralnie i wymazać z pamięci.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zarysu problematyki działalności zgrupowania „Niepodległość” pod dowództwem kpt. „Groźnego” po 1945 roku oraz próba zachowania pamięci o ludziach, którzy w najtrudniejszych czasach prowadzili walkę o wolną Polskę; o żołnierzach – patriotach tropionych przez NKWD i UB, poddawanych straszliwym śledztwom, skazywanym na wieloletnie wyroki, mordowanym w „majestacie ludowego prawa”. Bezimienne cmentarze AK-owców domagają się wydobywania prawdy na światło dzienne i oddanie ostatniej posługi poległym i pomordowanym w obronie wolności i niepodległości Polski.

Konspiracja powojenna na ziemi tureckiej i terenach sąsiadujących z woj. łódzkim, w przeciwieństwie do tej z czasu wojny, jest dziś odkrywana. Okres PRL-owskiej propagandy w najnowszej historii Polski cały czas ciąży nad badaniami tych źródeł. Mamy bowiem do czynienia z brakiem opracowań, materiałów, fragmentarycznością źródeł z okresu PRL-u i „dowodami” sądowymi, które były w większości spreparowane przez UB na potrzeby śledztwa. Dzieje ruchu oporu II Konspiracji przeciw narzuconej przez Sowietów władzy są dopiero badane i przedstawiane. Dotyczy to nie tylko największych organizacji konspiracyjnych i legendarnych postaci antykomunistycznego podziemia zbrojnego, ale i małych, lokalnych organizacji konspiracyjnych, w tym przypadku oddziału kpt. „Groźnego” działającego od maja 1945 do kwietnia 1946 roku na terenie woj. łódzkiego i woj. poznańskiego. Do tego dodać trzeba dalsze kontynuowanie działalności przez oddział po likwidacji Komendanta, pod d-ctwem „Orła” czy też jego II kolumny w pow. Łęczycza i Sieradz jednostki AK krypt. „Błyskawica” pod dowództwem por. „Pawła”.

W opracowaniu tego tematu niezbędnym materiałem poznawczo-historycznym znajdującym się w zbiorach Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi były m.in. szczerkowe akta: sądowe i operacyjne z lat 1946-1947, wtórne opracowania funkcjonariuszy MO i UB z 1970 roku, którzy mieli dostęp do nieistniejących już akt ludzi „Groźnego” oraz informacje prasowe (relacje) wydane po 1990 roku.

Zbrojna organizacja o nazwie „Niepodległość”, nawiązująca do organizacji „NIE” generała „Nila” Emila Fieldorfa, została założona w Łodzi w maju 1945 roku przez b. AK-owców – kpt. Eugeniusza Kokolskiego „Groźnego”, byłego żołnierza Okręgu Lwowskiego Armii Krajowej oraz przez jego podkomendnego ppor. Stanisława Budę „Orła” byłego partyzanta AK Obwód Kielce.

Kpt. Eugeniusz Kokolski „Groźny” ur. 15 marca 1918 roku we Lwowie, syn Piotra. Służył od 1943 do 1945 roku w Lwowskim Oddziale AK. Od 5 marca 1945 roku odbywał służbę w „ludowym” Wojsku Polskim w stopniu kaprała i był dowódcą warty w Wojskowym Sądzie Garnizonowym w Łodzi. Na przełomie kwietnia i maja 1945 roku, gdy nowa komunistyczna władza zainteresowała się członkami AK służącymi w WSG, decyzja o dezercji i utworzeniu zbrojnego oddziału antykomunistycznego była natychmiastowa². Materiały WUBP w Łodzi z 1946 roku podają, że organizacja

zbrojna pod krypt. „Niepodległość” powstała już w maju 1945 roku. Głównymi inicjatorami w tworzeniu struktur II konspiracji byli m.in. Eugeniusz Kokolski, Stanisław Buda i jego brat Jan – pracownik łódzkiego Polpressu, Henryk Wysocki i Leszek Cieślak. Wyżej wymienieni zebrali się u znajomego Antoniego Leszczyńskiego zam. w Łodzi i postanowili założyć organizację konspiracyjną. Organizacji nadali nazwę „Niepodległość”, opracowali statut i odpowiednie hasła, kryptonimy, a program, cele i zadania zostały zapisane w specjalnej księdze tzw. archiwum organizacji. Należy przyjąć, że powstały jedynie same struktury sztabu „Niepodległości”, a nie mobilna jednostka partyzancka, ponieważ dowódcy łódzkiej organizacji antykomunistycznej nie posiadali wówczas na tym etapie wystarczającego zaplecza kwatermistrzowskiego i wywiadowczego, aby skutecznie przeciwstawić się jako samoobrona przed reżimowymi siłami bezpieczeństwa. Przypuszcza się, że od maja do sierpnia organizacja „Niepodległość” działała w jednej grupie w sile 10 osób. Eugeniusz Kokolski ps. „Groźny” jako najbardziej doświadczony żołnierz AK został głównym dowódcą całości i dowódcą akcji dywersyjnych. Natomiast Stanisław Buda „Orzeł” mając większe wykształcenie od pozostałych członków podziemia (3 klasy gimnazjum) został zastępcą dowódcy i wychowawcą politycznym z zadaniem prowadzenia agitacji antyrządowej. Antoni Leszczyński otrzymał pseudonim „Pawie Pióro” i został kierownikiem ruchu podziemnego. Otrzymał zadanie przeprowadzenia strajku i akcji sabotażowej na terenie firmy J.K. Poznański w Łodzi, w której sam pracował. Miał też wrogo nastawiać robotników do komunistycznego rządu. Jan Henryk Buda ps. „Skoczek” został łącznikiem i kolporterem tajnych biuletynów antykomunistycznych. Henryk Wysocki otrzymał pseudonim „Bystry” i został łącznikiem między Janem Budą a oddziałem dywersyjnym, który miał przebywać w terenie. Lech Cieślak ps. „Czarny” otrzymał polecenie werbowania nowych członków. Chociaż wyznaczono zadania do 23 sierpnia 1945 roku organizacja nie przejawiała działalności aktywnej i nie przewidywała prowadzenia typowej działalności partyzanckiej, zaś jedynie niewielkie akcje dywersyjne, które miały być ograniczone do eliminowania najbardziej niebezpiecznych organów bezpieczeństwa. Dnia 23 sierpnia 1945 roku na tajnej placówce u Antoniego Leszczyńskiego odbyło się zebranie konspiratorów, na którym oprócz dowództwa „Groźnego” i „Orla” byli Kazimierz Kwiecień ps. „Zapada” – adiutant „Groźnego” i Stefan Janiak „Jasiu”³. Wszyscy zebrani uznając za fakt, że na terenie woj. łódzkiego rozpoczęły kształtować się organy „władzy ludowej”, które rozpoczęły prześladowania żołnierzy podziemia, postawili sobie heroiczne zadanie walki z reżimowymi siłami przybyłymi ze Wschodu, trwając w czynnym oporze, tworząc antykomunistyczne zgrupowanie partyzanckie na-

- 2 Zob. *Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego...*, AIPNŁ, IPN Ld 030/78; *Banda terrorystyczno-rabunkowa „Armia Krajowa krypt. „Wino-grad” dowódcy Eugeniusz Kokolski ps. „Groźny” i Stanisław Buda ps. „Orzeł” Konin-Kolo-Turek-Kalisz. Opracowanie historyczne MO. IPN 0/5/225/I-III, AIPN w Poznaniu; *Konspiracja i opór społeczny w Polsce 1944-56. Słownik Biograficzny IPN-u*, t. II, Kraków-Warszawa-Wrocław 2004, s. 281-282.*
- 3 Stefan Janiak ps. „Wrona” ur. 2 XII 23 w Ozorkowie. Od VIII 1945 r. służył w oddziale „Groźnego”. W X 1945 r. zwolniony z powodu choroby. W grudniu powrócił do oddziału na stanowisko wywiadowcy-łącznika terenowego. W Ozorkowie był łącznikiem Kazimierza Skalskiego ps. „Zapora”. Będąc łącznikiem pomiędzy „Zaporą”, a oddziałem „Groźnego” utrzymywał łączność z sekcją egzekutywy Henryka Karpińskiego ps. „Tarzan”. Wywiadowca Janiak ps. „Wrona” jeździł z „Zaporą” do Łodzi po amunicję i broń na ul. Cegielnianą. Następnie dostarczał materiały do plutonów „Tarzana” i „Żuka”, którzy kwatrowali zawsze u „Sęka” we wsi Krzeszew. Janiaka ps. „Wrona” aresztowano w 12 III 1946 r. Zob. Protokół przesłuchania Stefana Janiaka ps. „Wrona” przez oficera śledczego PUBP Łęczycza Gerarda Bryzę dn. 12 III 1946 r. Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Śr 166/47. AIPNŁ, AWSR w Łodzi; Raport o wszczęciu rozpracowania obiektowego w dn. 22 V 1951 r. Charakterystyka Bandy „Groźnego” w pow. Łęczycza. Akta operacyjne WUBP w Łodzi. IPN Ld pf 10/740 t. II, k. 28-30. AIPNŁ.

wiążące do tradycji „NIE” gen. „Nila”. Większość z uczestników zbrojnej walki z okupantem niemieckim, tak jak Kokolski czy Buda uznali, że wkroczenie do Polski Armii Czerwonej nie oznaczało wyzwolenia umęczonego wojną społeczeństwa, lecz nową okupację i prześladowania. Po 6 latach walki, wierni drodze, którą wcześniej wybrali, nie szukali kompromisu, nie odmówili dalszej ofiary dla Ojczyzny. Żołnierski honor, poczucie godności i umiłowanie wolności stawiali na pierwszym miejscu, dlatego wierni przysiędze z 1939 roku stanęli ponownie z bronią w rękę decydując się na podjęcie walki z nowym okupantem. Nie mając odpowiedniej ilości ludzi i broni Kokolski postanowił przede wszystkim zdobyć uzbrojenie dla sztabu i organizacji, a następnie pozyskać nowych członków i współpracowników, by dysponować dużą siłą, co pozwoliłoby na zastraszenie i likwidację terenowych organów władzy komunistycznej, co za tym idzie na zdobycie w ten sposób autorytetu wśród uciemionego przez reżim społeczeństwa. Nie widząc możliwości wykonania swych planów na terenie Łodzi z powodu ogromnych sił operacyjnych stacjonujących przy Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego oraz tworzących się jednostek w ramach 8 pułku KBW, postanowili przenieść działalność na teren województwa łódzkiego, gdzie według rozpoznania kierownictwa nie działały inne organizacje zbrojnego podziemia niepodległościowego. Bezpośrednią przyczyną dezercji i ataku na magazyn brojeniowy w Sądzie Garnizonowym był fakt, że „Groźny” i „Orzeł” otrzymali tajne zawiadomienie o „czystkach” i aresztowaniach w macierzystej jednostce. Był to odpowiedni moment na decyzję o ewakuacji w teren, by rozpocząć partyzancką działalność zbrojną przeciwko narzuconemu siłą ustrojowi komunistycznemu. Przełomową datą w rozbudowie konspiracyjnych struktur „Niepodległości” był dzień 23 sierpnia 1945 roku, kiedy to członkowie organizacji pod dowództwem Eugeniusza Kokolskiego udali się do Wojskowego Sądu Garnizonowego w Łodzi, gdzie dokonali spektakularnej akcji rozbicia magazynów depozytowych wojska. Jak podaje opracowanie MO z 1976 roku oparte na materiałach operacyjnych WUBP Łódź: „(...) Eugeniusz Kokolski cieszył się zaufaniem u przełożonych. Będąc komendantem warty w Wojskowym Sądzie, gdy przyszedł na teren wartowni tj. na ul. Aleje Kościuszki zwrócił się do stojącego na służbie żołnierza, aby ten zwolnił podległych ludzi służących w garnizonie, a wymienił na swoich z organizacji. Potrójna straż, która przysłała z Kokolskim zmieniła wówczas stanowisko na warcie. Następnie Kokolski „Groźny” wraz ze Stanisławem Budą „Orłem” weszli dalej do budynku Prokuratury gdzie wyłamawszy okno dostali się po parapecie na 1 piętro do wewnątrz tj. głównego sekretariatu mieszczącego się na 3 piętrze gdzie także wyłamano okno i ze znajdującego się depozytu wykradzono m.in. 17 pistoletów, automaty, 12 zegarków, radio i płaszcze wojskowe z dystynkcjami kapitana. Ponadto „Orzeł” zniszczył wszystkie akta dotyczące rozpracowania zbrojnego podziemia znajdujące się w zbiorach Sądu. Wszyscy członkowie organizacji „Niepodległość” z zarekwirowaną bronią syst. PPSza (również z wartowni) zdezerterowali z wojska udając się w kierunku ulicy Nowomiejskiej na placówkę Leszczyńskiego. Na kwatery czekała na „Orła” i resztę żołnierzy łączniczka „Groźnego” Bożena Mirowska ps. „Zenia”. Następnego dnia po dokonaniu inspekcji i przeglądu broni cały Sztab „Niepodległości” ewakuował się do Gieczna pow. Łęczycza gdzie utworzono tajną ekspozyturę konspiracyjną, która mieściła się u wywiadowcy podziemia Jana Kowalczyka⁴. We

4 Bardzo trudno z tych skąpych informacji ustalić dane osób, które mogły jeszcze brać udział w tej akcji i uciec z wojska. Nasuwa się wiele pytań, na które nie sposób dziś znaleźć odpowiedzi: dlaczego po dezercji kpt. „Groźny” i „Orzeł” postanowili pozostać na terenie woj. łódzkiego, a nie na terenach, na których działało wiele oddziałów partyzanckich. Dlaczego żołnierz z Lwowskiego Okręgu AK zdecydował

wrześniu 1945 roku do struktur „Niepodległości” włączone zostały 4 osoby z organizacji pod nazwą Grupa Egzekucyjna NSZ krypt. „Błyskawica” na czele z dowódcą oddziału Józefem Kubiakiem ps. „Paweł” i zastępcą Kazimierzem Skalskim ps. „Zapora”⁵. Organizacja ta w ramach „Niepodległości” działała w późniejszym okresie swojej działalności także jako samodzielna kolumna, zwana również plutonem leśnym AK krypt. „Błyskawica”⁶. W listopadzie 1945 roku dołączyła do oddziału „Groźnego” rozbita poakowska grupa dywersyjna pod dowództwem Edwarda Andrzejewskiego ps. „Korona”. Drużyna szturmowa „Korony” w zgrupowaniu „Niepodległość” liczyła wówczas około 10 osób⁷.

-
- wał się działać właśnie na tym terenie. Czy może wynikało to z jakichś rozkazów wydanych oddzielnie przez struktury WiN albo NSZ działające wówczas w Łodzi. Zob. Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego..., AIPNŁ, IPN Ld 030/78, s. 10; Raport o wszczęciu rozpracowania obiektowego w dn. 22 V 1951 r. Charakterystyka Bandy „Groźnego” w pow. Łęczyca. Akta operacyjne WUBP w Łodzi. IPN Ld pf 10/740 t. II. AIPNŁ.
- 5 Grupa Egzekucyjna NSZ pod krypt. „Błyskawica” zorganizowana została przez Mariana Grabskiego „Spec” – oficera AK w czerwcu 1945 r. W dniu 15 lipca 1945 r. Marian Grabski ps. Spec” stanął na czele 10-cio osobowej Grupy Egzekucyjnej „Błyskawicy” o zabarwieniu endeckim. W skład oddziału bojowego dowodzonego przez „Spec” weszli m.in. Józef Kubiak „Paweł” jako z-ca komendanta, Jerzy Walaszczyk „Postrach”, jego brat Henryk ps. „Klin”, Józef Pobierański „Puma” i Jerzy Maik „Jurek”, Kazimierz Geraga vel Tadeusz Sernac „Cygan”, Tadeusz Widuliński i Kazimierz Skalski „Zapora”. Egzekutywa NSZ „Błyskawicy” prowadziła zakrojone działania antykomunistyczne na terenie Łodzi i okolic w pow. Łęczyca od VI do IX 1945 r. Organizacja por. „Spec” została zlikwidowana 1 września 1945 r. po uprzednim rozpracowaniu agenturalnym. Dnia 29 września 1945 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w Łodzi orzekł pięć wyroków śmierci, cztery z nich wykonano. Wśród straconych był główny oskarżony. sier. d-ca M. Grabski „Spec”. Po rozbiciu Grupy Egzekucyjnej NSZ „Błyskawica” 15 września 1945 r. Józef Kubiak „Paweł” w wyniku nie nawiązania łączności ze Sztabem Narodowego Zjednoczenia Wojskowego w Łodzi podporządkował swoją 4-osobową sekcję zgrupowaniu partyzanckiemu „Groźnego” należącemu do struktur organizacji „Niepodległość” działającemu w pow. Łęczyca i Turek. Zob. Nielegalna organizacja pod nazwą Grupa Egzekucyjna NSZ krypt. „Błyskawica”. Opracowanie K.M.MO z Łodzi. Łódź 1974. Archiwum IPNŁ IPN Ld 030/49; Raport „Błyskawicy” w sprawie wcielenia do grupy „Groźnego”. Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Sr 166/47, s. 99. Archiwum IPN w Łodzi, Archiwum WSR w Łodzi; Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego..., AIPNŁ, IPN Ld 030/78, s. 8.
- 6 Pluton Leśny AK krypt. „Błyskawica” należał od 15 września 1945 r. do struktur „Niepodległości”. D-cą tej jednostki był por. Józef Kubiak „Paweł”, z-cą ppor. Kazimierz Skalski „Zapora”. Od XII 1945 stanowiąc samodzielny lotny oddział dywersyjny operujący na terenie pow. Łęczyca i Sieradz woj. Łódź. W I 1946 r. do jednostki „Błyskawicy” wcielono pododdział Józefa Bryła „Wilka”. Oddział „Wilka” podzielony był na dwie kompanie: pierwszą dowodził „Wilk”, drugą Mieczysław Chojnacki „Jaskółka”. Liczył około 15 osób. Grupa „Wilka” w ramach AK „Błyskawica” działała na terenie powiatów Konin i Turek woj. Poznań. Jednostka AK „Błyskawica” liczyła w końcu marca 1946 r. około 40 osób. Zob. Raport „Błyskawicy” w sprawie wcielenia do grupy „Groźnego”. Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Sr 166/47, s. 99. Archiwum IPN w Łodzi, Archiwum WSR w Łodzi; Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego..., AIPNŁ, IPN Ld 030/78, s. 5; *Informator o nielegalnych antypaństwowych organizacjach i bandach zbrojnych działających w Polsce Ludowej w latach 1944-1956*, Warszawa 1964. Lublin 1993, s. 43; Relacja p. F. Wojcieszka ps. „Niedźwiedź” z 5 V 2003 r. (w zbiorach autora).
- 7 Oddział „Korona” działał w październiku 1945 r. na terenie pow. Ostrów i Turek, woj. poznańskie. Składał się z rozbitego przez organa bezpieczeństwa oddziału „Błyska”. Andrzejewski Edward ps. „Korona” d-ca sekcji – wraz z oddziałem kilkudziesięciu ludzi dokonuje uderzenia na Urząd Pocztowy w Cekowie – zerwano całą sieć oraz rozbito 26 XII 1945 r. posterunek MO. Podczas akcji ranny w nogę Andrzejewski oraz Zygmunt Fornalczyk zostają ujęci przez UB. Mimo tego jego drużyna bojowa w dalszym ciągu działa w strukturach zgrupowania kpt. „Groźnego”. 3 I 1946 r. - pododdział „Korony” rozbija posterunek MO w Kowalach Pańskich, pow. Kalisz – uwalniają Stanisława Janickiego. Podczas obławy Janicki oraz Urbańczyk zostają aresztowani. Skazani wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu, dnia 19 III 1946 r. Andrzejewski Edward „Korona” (ur. 12 VIII 1915 r.), Urbańczyk Jan „Konus” (ur. 8 II 1927 r.) zostali skazani na karę śmierci. Fornalczyk Zygmunt na karę 7 lat więzienia. Wyroki śmierci wykonano przez rozstrzelanie w Kaliszu dnia 29 IV 1946 r. Akta śledcze Sr 511/46. AWSR w Poznaniu. AIPN Poznań; *Straceni w polskich więzieniach 1944-1956*, Lublin 1994, s. 48, 155.

Od tego czasu „Niepodległość” zwiększyła siły w terenie do liczby 50 członków. Od połowy września 1945 roku w zgrupowaniu „Niepodległość” poza partyzantami AK zaczęli zasilać jednostkę przede wszystkim dezercerzy z „ludowego” WP. Jest pewne, że założona organizacja zbrojnego podziemia przez kpt. Kokolskiego objęła swym działaniem powiaty: łódzki, brzeziński, łączycki, łowicki, turecki, sieradzki, płocki i kaliski. W ciągu miesiąca „Groźny” zebrał wokół siebie kilkudziesięciu ludzi, podobnie jak on sam b. AK-owców i dezercerów z LWP, którzy szukali kontaktu z partyzantką antykomunistyczną. Od drugiej połowy sierpnia 1945 roku „Niepodległość” rozpoczęła aktywną działalność zbrojną rozbijając i niszcząc posterunki MO i urzędy „władzy ludowej” w pow. Łęczycza. Pierwsza zanotowana akcja oddziału „Groźnego” miała miejsce już w połowie sierpnia 1945 roku grupa kpt. Kokolskiego w sile 10 osób wojskowych uniformach z emblematami AK na ramieniu i uzbrojonych w ciężką broń maszynową ostrzelała posterunek MO w okolicy Piątek pow. Łęczycza, rozpoczynając zmasowane ataki na instytucje państwowe i przedstawicieli władz bezpieczeństwa. Wobec nieustannych pościgów organizowanych przez UB na członków „Niepodległości” już po wrześniu 1945 roku organizacja podziemia zbrojnego zmuszona była ze względów bezpieczeństwa podzielić się na kilka zasadniczych grup partyzantskich z przydziałem tzw. rejonów operacyjnych.

Zgrupowanie partyzanckie „Groźnego” podzielone było na 9 pododdziałów dywersyjnych:

1. Grupa Łęczycza gm. Rogoźno – dowódca Kazimierz Skalski ps. „Zapora” podległy ppor. „Pawłowi” w sile 30 żołnierzy.
2. Grupa Koło – d-ca Walczak ps. „Żuk”.
3. Grupa Turek – d-ca ppor. Tadeusz Stachowiak „Kmicic”.
4. Grupa Sieradz – d-ca NN ps. „Stefan”.
5. Grupa Kalisz – d-ca NN ps. „Kajtek”.
6. Grupa Konin – d-ca Henryk Ostoński „Zgoda”.
7. Grupa Brzeźno – d-ca NN ps. „Lucjan”.
8. Grupa Skierniewice – d-ca Piękny Henio „Sokół”.
9. Grupa Kielce – d-ca NN „Ojrzanowski”⁸.

We wrześniu 1945 roku zgrupowanie poakowskie „Groźnego” rozbudowało swoje struktury w woj. łódzkim. Pod koniec 1945 roku oddział „Groźnego” liczył około 200 żołnierzy. W zależności od potrzeb każda grupa dzieliła się jeszcze na 2 pododdziały, które dokonywały na rozkaz Komendanta powierzone zadania dywersyjne. Jeżeli wymagała tego sytuacja, sekcje bojowe łączyły się ponownie, by stanowić większą siłę w szturmie na organa władzy ludowej. Swoją trzymiesięczną działalnością dywersyjną oddział doprowadził do sparaliżowania rozwoju struktur administracji komunistycznej, a szczególnie PPR, która w maju 1945 roku na terenie turkowskiego liczyła 6 tys. członków, zaś w maju 1946 roku było ich już tylko 228. Poza samym Turkiem, na

8 Zob. Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego... AIPNŁ, IPN Łd 030/78, s. 5-16; Charakterystyka Bandy „Groźnego” w pow. Łęczycza. Akta operacyjne WUBP w Łodzi. IPN Łd pf 10/740 t. I-III. AIPNŁ: *Informator o nielegalnych antypaństwowych organizacjach i bandach zbrojnych działających w Polsce Ludowej w latach 1944-1956*, MSW, Warszawa 1964, Lublin 1993, s. 30; „Ryś” od „Groźnego”, „Echo Turku” z 6 XII 2000 r.; *Oddział Partyzancki „Groźny”*, „Echo Turku” z 2, 9, 16, 30 VII 2000 r.; H. Olejniczak, *Zarys działalności organizacji poakowskich w okręgu łódzkim po 19 stycznia 1945 r.*, „Weteran” 2002, nr 1-2, s. 11; Archiwum „C” KWMO Poznań 286/Ag - 313/Ag; Akta śledcze Jana Bandziesza Sr 688/46. AWSR w Poznaniu, AIPN w Poznaniu; W. Kałużny, *Walka Organów Bezpieczeństwa i MO z reakcyjnym Podziemiem*, Kalisz 1984, s. 74-75.

terenie powiatu Łęczyca działalność struktur PPR została zawieszona, a potem przeszła do konspiracji. Struktury organizacji poakowskiej „Groźnego” wypełniały się ujawnionymi członkami AK, którzy uciekali przed represyjnym „ludowym wymiarem sprawiedliwości”. Rozpoczęła się ostateczna polaryzacja postaw żołnierzy „Groźnego”, którym była prawdziwa walka na śmierć i życie o dobro niepodległej Polski. Oddział „Groźnego” od maja do grudnia 1945 roku działał na terenie województwa łódzkiego w powiatach: brzezińskim, łęczyckim, łódzkim, łaskim i sieradzkim (w końcu grudnia 1945 roku jednostka ta przeniosła się na teren pow. tureckiego). Grupa „Niepodległość” prowadziła rekonesans bojowy stylem manewrowym na terenie pow. sieradzkiego ściśle mówiąc dzieląc się na dwa pododdziały „Orla” i „Pawła”. Ekspozyturą i miejscem wypadowym tej jednostki były głównie lasy niemysłowskie, krępskie i księżomłyńskie⁹. W miesiącu wrześniu 1945 roku grupa „Groźnego” spotykała się najczęściej na koncentracjach w miejscowości Krzeszew gm. Piaskowe, woj. łódzkie. To właśnie tu doszło do wcielenia mieszkańca Ozorkowa, Henryka Karpińskiego „Tarzana”, który stanął na czele plutonu tzw. egzekutywy kierowanej przez ppor. „Zaporę”¹⁰. Większość członków pochodzących z pow. łódzkiego i sieradzkiego po przeszkoleniu w zgrupowaniu przechodziła do sekcji ppor. „Pawła”. Grupa partyzancka kpt. „Groźnego” – wbrew propagandzie komunistów – była zdyscyplinowanym wojskiem, które rozbijało posterunki MO i UB, a fundusze na działalność zdobywało wyłącznie w wyniku napadów na instytucje państwowe (np. na kasy zarządów gminnych, spółdzielni i urzędów pocztowych). Pozyskane w ten sposób pieniądze przeznaczano (zgodnie z rozkazami „Groźnego”) na żołd dla żołnierzy, dozbrajanie oddziału i wynagradzanie informatorów. Wystąpieniom zbrojnym towarzyszyły zazwyczaj przemówienia do ludności wygłaszane przez Kokolskiego, który za główny cel stawiał sobie manifestację sił zbrojnych Niepodległej Rzeczypospolitej Polskiej, podtrzymywanie ciągłości wolnego państwa, przynoszenie ludziom nadziei. Działalność oddziału zyskała przychylność miejscowej ludności, ponieważ podczas akcji żołnierze niszczyli dokumentację urzędową, a zwłaszcza wykazy świadczeń rzeczowych, które rolnicy byli zobowiązani dostarczać na rzecz państwa. Stosunek chłopów do partyzantki dobrze ilustrują wspomnienia jednego z mieszkańców wsi Skarżyna: „(...) Od „Groźnego” byli w porządku. Mieli swojego piekarza i rzeźnika. Chłopa nie ruszyli. Jak potrzebowali mięso, to kupowali od chłopów i płacili. Oni rabowali tylko państwowe spółdzielnie”¹¹.

Pierwszą, większą, spektakularną akcją dywersyjną „Groźnego” na organa państwowe było rozbicie w dniu 16 października 1945 roku posterunku MO i Urzędu Gminnego w Chociszewie pow. Łęczyca. W czasie potyczki z Milicją dokonano zaboru mienia (broń i mundury wojskowe) na potrzeby organizacji. Podczas dokonywania rekwizycji zlikwidowano komendanta MO, który próbował zbiec z miejsca zdarzenia. Po akcji

9 Zob. Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego... AIPNŁ, IPN Ld 030/78. s. 5-16; Raport o wszczęciu rozpracowania obiektowego w dn. 22 V 1951 r. Charakterystyka Bandy „Groźnego” w pow. Łęczyca. Akta operacyjne WUBP w Łodzi. IPN Ld pf 10/740 t. II, k. 67-69. AIPNŁ; *Oddział Partyzancki „Groźny”*, „Echo Turku” z 11, 18, 25 VI 2000 r.

10 Sierż. Henryk Karpiński ps. „Tarzan” ur. 31 XII 1923 r. w Ozorkowie. W 1945 r. służył w LWP, zdezerterował w III 1945 r. Działał w AK „Błyskawica” od VI 45 do 17 III 1946 r. Zginął podczas potyczki z KBW pod Złoczewem 17 marca 1946 r. Miejsce pochówku nieznane. Zob. Protokół oględzin zwłok H. Karpińskiego ps. „Tarzan” z dn. 18 III 1946 r. o godz. 10. Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica”, Jan Sieradzki i inni Sr 655/46, s. 160. Archiwum Śląskiego Okręgu Wojskowego we Wrocławiu Z. 846, 683/91/5; *Członkowie bandy „Błyskawica”*, „Głos Robotniczy” 1946, nr 120; Relacja p. W. Skalskiej-Tatarowicz z dn. 15 VII 2000 r. (w zbiorach autora).

11 Zob. A. Łuczak. *Gdzie pochowano żołnierzy „Groźnego”?*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 7, s. 36.

grupa w sile 38 ludzi udała się w rejon wsi Nowo-Młyny, gdzie kwaterowała 1 dzień. Około 20 października 1945 roku oddział „Groźnego” przemieścił się w rejon Dalikowa gdzie następnie rozbił i spalił posterunek MO. W miejscowości Nowo-Młyny nastąpiło połączenie grup dywersji. Do zgrupowania „Groźnego” przyłączyła się sekcja ppor. „Pawła”- Józefa Kubiaka¹². Cały oddział liczący około 60 ludzi, 21 października 1945 roku dokonała udanego zamachu w majątku Nakielnica, gm. Brużyce. Zaskoczeni podczas przyjęcia, wysocy funkcjonariusze nowej władzy: sowiecki mjr Bułdakow, szef sanitarny Dowództwa Okręgu Wojskowego Łódź płk Jan Wołosowicz, prokurator wojskowy Karbowski i por. Meducki, zostali zastrzeleni. Po tej akcji jednostka partyzancka pod dowództwem kpt. „Groźnego” przeniosła się na teren województwa poznańskiego. Kpt. Kokolski prowadził działania według następującego schematu m.in.: grupą 20-30 zbrojnych opanowywał na kilka godzin wieś lub miasteczko, wygłaszał antykomunistyczne przemówienia do ludności, niszczył łączność telefoniczną i dokumentację urzędową przechowywaną na posterunkach, a przede wszystkim prowadził swoją działalność partyzancką jako tzw. samoobrona przeciw reżimowym, komunistycznym władzom. Aby przetrwać w terenie z tak wielkim zgrupowaniem dowódca poakowskiej grupy kpt. „Groźny” nakazał zbierać żywność ze spółdzielczych sklepów i magazynów, dozbrojenie następowało podczas tzw. akcji zaopatrzeniowo-rekwizycyjnych z rozbitych posterunków MO, gminnych komitetów PPR do tego jeszcze dochodził zabór mienia państwowego, jak np. odzież i pieniądze¹³. Pod koniec października 1945 roku sekcja AK „Błyskawicy” połączyła się z kpt. „Groźnym” w miejscowości Witów w celu wspólnego przeprowadzenia akcji zaopatrzeniowej na posterunek MO w Bielawie. «(...) Dnia 29 października 1945 roku około godz. 16 na osadę Bielawy napadła grupa dywersyjna w sile 40 ludzi uzbrojona w broń maszynową. Po opanowaniu miejscowego posterunku Milicji Obywatelskiej sekcja egzekutywy udała się na Poczta i do Urzędu Gminnego. Całym oddziałem dowodził kpt. „Groźny” i por. „Orzeł”. W posterunku MO uszkodzili telefon, zniszczyli księgę służbową, zarekwirowali 7 karabinów, 6 kb. /niemieckich/, automat 10-cio strzałowy typ radziecki, 4 bagnety, 6 granatów, 6 ładownic i około 200 szt. amunicji. Poza tym pobrano apteczkę, pieczętki komendanta posterunku MO w Bielawach koło Łowicza, maszynę do pisania oraz materiały tekstylne przechowywane w magazynach Milicji. W czasie akcji grupa „Groźnego” podzielona była na 2 kolumny. 1 kolumną dowodził por. „Orzeł”, 2 kolumną dowodził ppor. „Paweł”. Natomiast kolumny podzielone zostały na poszczególne sekcje zwiadu – rozpoznania, egzekutywy, ochrony i rekwizycji. Jedną z tych sekcji egzekutywy dowodził ppor. Kazimierz Skalski „Zapora”¹⁴.

Taką działalność „Groźnego” i jego podległych jednostek bojowych dyktowały cele polityczne, jak i utylitarne. Bezspornie polityczno-wojskowy charakter miały ataki przeprowadzone na siedziby MO i UB. Oddział „Groźnego” wykonał ich 22 m.in.: od września do grudnia 1945 r., to jest:

1 września rozbrojono i zdemolowano posterunek MO w Giecznie (zabrano 120 sztuk amunicji, kb., pistolety Walther, 3 granaty, 8 ładownic, 8 pasów, 6 płaszczy wojskowych. W akcji brało udział 20 członków Armii Podziemia.

12 Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Sr 166/47, s. 148-150. AWSRŁ, AIPNŁ.

13 H. Olejniczak, *Zarys działalności...*, s. 11-12; *Oddział Partyzancki „Groźny”*, „Echo Turku” z 2, 9, 16, 30 VII 2000 r.; Relacja p. Floriana Wojcieszka ps. „Niedźwiedź” z dn. 5 V 2003 r. (w zbiorach autora).

14 Raport Komendanta posterunku MO Bielawy ppor. F. Stolarczyka do PUBP w Łowiczu z dn. 3 listopada 1945 r w sprawie napadu i rozbitcia posterunku przez grupę dywersyjną AK. Akta sprawy grupy AK „Błyskawica” Sr 166/47, t. I, k. 63. AWSRŁ. AIPNŁ; Relacja p. W. Skalskiej-Tatarowicz z dn. 15 VII 2000 r. (w zbiorach autora).

2 września rozbito posterunek MO w Piątku.

4 września rozbito posterunek MO w Górze św. Małgorzaty i w Leśmierzu. Zarekwirowano 1 pistolet, amunicję szt. 130 naboju do PPSz-y, spalono sztandar ZSRR. W sumie w akcjach tych brało około 50 osób.

11 IX Rozbito posterunek MO w Giecznie.

W nocy z dnia 10/11 września 1945 roku w miejscowości Beszekierz pow. Łęczyca, gdzie zatrzymała się jednostka „Niepodległość”, doprowadzono pojmanych: Komendanta posterunku MO w Giecznie pow. Łęczyca Wojciecha Leszczyńskiego, funkcjonariusza PUBP w Łęczycy, Stanisława Florczaka oraz sekretarza PPR gm. Rogoźno pow. Łęczyca, Stefana Oterskiego. Wyżej wymienieni przedstawiciele „władzy ludowej” na mocy wyroku Armii Podziemia wydanego przez kpt. „Groźnego” zostali zlikwidowani.

22 września atak na posterunek MO w Białej pow. Brzeźno. Rozbito i podpalono posterunek.

24 września atak na kasę gminą w Rogoźnie.

1 października na mocy wydanego wyroku przez kpt. „Groźnego” zlikwidowano pracownika sekcji operacyjnej PUBP w Łęczycy Wacława Sasa.

3 października atak na posterunek MO w Paręczewie gm. Piaskowice. Zarekwirowano 15 szt. broni, powielacz, 2 maszyny do pisania, zabrano pieniądze pokwitowane na sumę 25 tys. zł (podpisał por. „Orzeł”). Również w tym samym dniu przeprowadzono akcję aprowizacyjną na Urząd Gminy i młyn w Paręczewie skąd zarekwirowano wówczas 2,3 tys. zł.

7 października rozbito posterunek MO w Beldowie.

10 października rozbito posterunek MO w Chociszewie.

11 października grupa „Groźnego” rozbroiła i zdemolowała posterunek MO w Mniszkach, skąd zabrano broń długą kb., 85 szt. amunicji, 1 maszynę do pisania i koce. W międzyczasie rozbito również Urząd Gminy, skąd zabrano 25 tys. zł.

16 października rozbito posterunek MO w Chociszewie. Podczas akcji zginął komendant MO.

18 października rozbito posterunek MO w Dalikowie. W akcji brało udział 56 żołnierzy.

20 października dokonano napadu na majątek państwowy w Sarnowie gm. Pęczniew, pow. Łódź.

21 października członkowie „Niepodległości” zaatakowali majątek państwowy w Nakielnicy pow. Łęczyca. Ów majątek należał do Wojskowego Szpitala w Łodzi. Tamże wykonano wyrok śmierci na: sowieckim mjr Bułdakowie, szefie pionu sanitarnego Dowództwa Okręgu Wojskowego w Łodzi płk Janie Wołosowiczu, prokuratorze wojskowym Karbowskiem i por. Meduckim.

24 października rozbito posterunek w Pęczniewie. Zarekwirowano broń i maszynę do pisania.

26 października we wsi Bratków gm. Wierzchy pow. Sieradz zorganizowano akcję na posterunek i Urząd Gminy. Rozbrojono i pobito wicestarostę i 2 funkcjonariuszy MO.

29 października – rozbito posterunek MO w Bielawach.

3 listopada napad na cegielnię Sztanela w Dąbrowie Wielkiej.

9 listopada – rozbito posterunek MO w Zakrzewiu i Pęczniewie.

24 listopada we wsi Alfonsów gm. Wierzchy rozbrojono i zarekwirowano majątek spółdzielni.

14-15 grudnia rozbito posterunek MO i spółdzielnię w miejscowości Warta pow. Sieradz¹⁵.

We wszystkich tych przypadkach doszło do opanowania tych urzędów, zabrania broni i amunicji, wypuszczenia więźniów politycznych, zniszczenia dokumentów i zdemolowania lokali.

Na przełomie grudnia 1945 i stycznia 1946 roku na teren pow. turkowskiego przezucono dodatkowe jednostki KBW w celu zlikwidowania zgrupowania¹⁶.

Z powodu trudności zakwaterowania, poruszania się większym oddziałem w terenie, co powodowało szybkie wysledzenie podziemia zbrojnego w dniu 6 grudnia 1945 roku kpt. „Groźny” wydał rozkaz do ppor. „Pawła” dowódcy „Błyskawicy”. Na podstawie decyzji Dowództwa O.P. „Groźnego” zdecydowano się na rozdzielenie oddziału na dwie kolumny. Pierwsza kolumna pod dowództwem por. „Orła” przeszła na teren pow. Turek i Łęczycza, a druga pozostała na terenie woj. łódzkiego pow. Sieradz. Jednostka ta z dniem 6 grudnia 1946 roku stanowiła samodzielny, lotny pluton dywersyjny AK krypt. „Błyskawica”. Jej dowódcą był ppor. „Paweł” – Józef Kubiak z Ozorkowa¹⁷. Podzielenie zgrupowania w terenie było wynikiem pojawienia się wzmożonych obław i pacyfikacji, organizowanych przez bezpieczeństwo i wojska KBW. Przyczyną bezpośrednią rozejścia się oddziałów „Groźnego”, „Orła” i „Pawła” była zasadzka zorganizowana przez siły MO i UB z Sieradza na leśniczówkę w Miłkowie 16 grudnia 1945 roku. Oddział składający się 30 ludzi rozdzielił się na 3 grupy. Część udała się z dowódcą „Groźnym”, a część z „Pawłem” i „Zaporą”. Wydarzenie to zadecydowało, że grupa „Błyskawicy” pozostała na terenie pow. Sieradz. Łącznie z kpt. Kokolskim utrzymywana była przez wywiadowców z Ozorkowa, Kazimierza Gieragę i Jana Filipkowskiego¹⁸. W styczniu 1946 roku stan oddziału „Groźnego” wynosił około 40 żołnierzy, jednostka „Pawła” liczyła 35 żołnierzy¹⁹.

Rozpracowanie i likwidacja zgrupowania „Niepodległość” pod dowództwem kpt. „Groźnego”

Prace operacyjno-agenturalne przewidziane w celu likwidacji zgrupowania „Groźnego” rozpoczęto od dnia 24 sierpnia 1945 roku. Jak podaje tajny raport UB z sierpnia 1945 roku. „(...) sieć agenturalno-informacyjna opracowuje bandę „Groźnego” w dal-

15 Sprawozdanie z akcji na posterunek MO Warta. Pokwitowanie opieczętowane AK „Błyskawica” ps. „Sokół”. Materiały dotyczące napadu na miejscowość Pęczniew pow. Turek. Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Sr 166/47, s. 149-151. AIPNŁ, AWSRŁ.

16 W terenie woj. poznańskiego w powiatach: Konin, Turek, Kalisz. Kępno zorganizowano 4 grupy operacyjne, każda w sile 100 żołnierzy KBW wraz z UB i MO. Zob. M. Jaworski, *Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego 1945-1965*, Warszawa 1984, s. 81.

17 Rozkaz kpt. „Groźnego” z dn. 6 XII 1945 r. Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Sr 166/47, s. 97. Archiwum IPN w Łodzi, Archiwum WSR w Łodzi; Relacja p. Floriana Wojcieszka ps. „Niedźwiedź” z dn. 5 V 2003 r. (w zbiorach autora).

18 Protokół przesłuchania Michała Cabańskiego ps. „Emigrant” przez oficera śledczego PUBP w Łęczycy Jana Szymczaka z dn. 12 III 1946 r. Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Sr 166/47, s. 34-36. Archiwum IPN w Łodzi, AWSRŁ.

19 Zgrupowanie AK „Błyskawicy” liczyło w szczytowym momencie około 40 żołnierzy. Stan ten utrzymał się do końca marca 1946 r., tj. kompletnego rozbicia oddziału pod Złoczewem. Skład Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” ustalony na podstawie relacji świadków i protokołów przesłuchań żołnierzy z oddziału „Błyskawicy” (w zbiorach autora). Zob. Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Sr 166/47, Archiwum IPN w Łodzi, AWSRŁ., Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica”. Jan Sieradzki i inni Sr 655/46. Archiwum Śląskiego Okręgu Wojskowego we Wrocławiu Z. 846, 683/91/5; Nielegalna organizacja pod nazwą Grupa Egzekucyjna NSZ „Błyskawica”..., AIPNŁ IPN Ld 030/49; Relacja p. Floriana Wojcieszka ps. „Niedźwiedź” z dn. 5 V 2003 r. (w zbiorach autora).

szym ciągu. Od dnia 24 VIII 1945 r. w dalszym ciągu grupy operacyjne przy częściowej pomocy MO z Łęczycy operują w terenie pow. łęczyckiego oraz częściowo brzezińskiego i łódzkiego. Od 10 IX do 20 X 1945 r. grupa operacyjna 1 kompanii zmortyzowanej ppor. Wieciecha. Za czas od 29 VIII do 15 X 1945 r. aresztowano 4 członków oddziału „Groźnego” z czego 3 za przetrzymywanie oraz udzielanie pomocy bandzie²⁰. Nieustające pacyfikacje za grupami „Groźnego” objęły również rejon pow. Turek. Trudno sobie wyobrazić, by tak duża jednostka partyzancka mogła swobodnie operować w silnie spacyfikowanym przez organa bezpieczeństwa terenie, zwłaszcza w pow. Łęczycy i Turek. Należy przyjąć, że to tylko dobra współpraca z ludnością, duża liczba terenowych współpracowników, udzielających oddziałowi pomocy, pozwalały na aktywne i efektywne działanie. Niewątpliwie aktywność oddziału „Groźnego” musiała wzbudzać niepokój wśród funkcjonariuszy UB – tak powiatów objętych działaniem zgrupowania, jak i WUBP w Łodzi i WUBP w Poznaniu. W aktach operacyjnych WUBP w Łodzi z 1946 roku znajdujemy tylko ogólne informacje o działaniach podjętych w celu likwidacji oddziału kpt. Kokolskiego „Groźnego”. Współpracowały ze sobą przy tym zadaniu Powiatowe Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego m.in. w Łęczycy, Kutnie, Kaliszu, Sieradzu, Łodzi, Brzezinach i Turku. Ponadto Kierownik III Wydziału WUBP w Łodzi zatwierdził plan wprowadzenia do struktur O.P. „Groźnego” agentów UB. Dla agenta przygotowano zadanie: wejścia do oddziału, ustalenia melin, w których ukrywają się członkowie, rozpracowania wywiadu, miejsc magazynowania broni, ustalenia liczebności jednostki, uzbrojenia i składu personalnego zgrupowania. Jak się później okazało wprowadzeni agenci do oddziału wywiązali się z zadania bez zarzutu. Choć oczywiście można mieć wątpliwości, jeśli weźmie się pod uwagę efekty, a mianowicie, że oddziału nie udało się zlikwidować całkowicie. Praca I agenta UB o krypt. „Warszawa” o tyle dała rezultat, że udało się namierzyć placówkę, w której często ukrywał się Kokolski „Groźny”. Jak podaje treść dokumentu zatytułowanego „Sieć Agenturalno-Informacyjna rozpracowująca bandę „Groźnego”:
«(...) Nad rozpracowaniem bandy pracują. I Agent Warszawa. Dzięki jego doniesieniom ujęto bardzo aktywnych członków bandy „Groźnego” brata Budy, Stanisława z-cy dowódcy bandy Budę Henryka Jana ps. „Skoczek”»²¹.

Agent „Antek” został wprowadzony do bandy „Groźnego” w celu jej dalszego rozpracowania i zlikwidowania. Agent „Janina” kochanka „Zapada” i siostra „Jelenia”, dzięki jej doniesieniom ujawniono członka bandy Bilskiego Franciszka ps. „Kwiatek”. Poza tym nad rozpracowaniem bandy pracuje szereg informatorów z pow. łęczyckiego i łódzkiego²².

W październiku 1945 roku kierownictwo WUBP w Łodzi powołało specjalną grupę operacyjną składającą się z pracowników tego urzędu z siedzibą w Ozorkowie.

Zadaniem grupy było – przy pomocy MO i wojska – zlikwidowanie organizacji „Niepodległość”. Grupa przeprowadziła szereg przedsięwzięć operacyjnych, które pozwoliły rozeznaczyć szlak przemarszu organizacji i środowisko, w którym organizacja miała oparcie i bazę działania.

Po napadzie organizacji „Niepodległość” w dniu 10 września 1945 roku na posterunek MO w Łyszkowicach pow. Łowicz, grupa pościgowa funkcjonariuszy MO i UB okrążyła w nocy organizację „Niepodległość”. Rozpoczęła się walka. Członkowie

20 Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego..., AIPNŁ, IPN Ld 030/78.

21 Tamże.

22 Tamże.

„Niepodległości” ratowali się ucieczką. Ranny został wtedy dowódca Eugeniusz Kokolski²³. Około 28 września 1945 roku kolejna grupa pościgowa funkcjonariuszy UB i MO zaatakowała w pow. brzezińskim organizację „Niepodległość”. Jednostka podziemia zbrojnego poszła w rozsypkę. Po napadzie w dniu 21 października 1945 roku na majątek Nakielnica i po zlikwidowaniu przedstawicieli „władzy ludowej” zaalarmowano UB. W teren Nakielnicy wyruszyła grupa operacyjna i wojsko KBW, które zmusiły do odwrotu żołnierzy „Groźnego”. W wyniku pościgu aresztowano wówczas kilku członków organizacji. Na podstawie ich zeznań, skutecznej „obróbki” podejrzanych, ustalono dalsze instrukcje w celu skutecznego rozpracowania i likwidacji organizacji „Niepodległość”²⁴. Organizacja kpt. „Groźnego” ze względu na coraz intensywniejsze działania organów ścigania zmuszona była podzielić się na mniejsze grupy, a w późniejszym czasie przenieść się na inny teren do województwa poznańskiego. Dnia 5 marca 1946 roku oddział bojowy pod dowództwem Eugeniusza Kokolskiego w sile około 50 osób napadł w miejscowości Zakrzyń na 3 milicjantów i rozbroił ich. W wyniku natychmiastowej akcji organów UB, MO i KBW wysłana grupa operacyjna nawiązała z jednostką podziemia zbrojnego walkę. Zabito wówczas 3 członków organizacji, a 5 wzięto do niewoli. Pozostali członkowie Armii Podziemia poszli w rozsypkę. Wśród rannych członków, których zabrał ze sobą oddział był komendant zgrupowania kpt. „Groźny”²⁵. W kilka dni później tj. 13 marca 1946 roku w wyniku kolejnego doniesienia agenta w rejonie wsi i lasów Prażuchy i Czachulec, około 10 km na zachód od Dobrej, oddział kpt. „Groźnego” został przez KBW, radzieckich pograniczników i z pomocą UB z Turku rozbitý i rozproszony. Siedmiu rozbitków z tego oddziału schroniło się w domu Władysława Opali we wsi Czyste, 4 km na wschód od Dobrej. Byli to:

1. Kpt. Eugeniusz Kokolski „Groźny”, ranny w prawe płuco.
2. Henryk Ostojski „Jagódka”, mieszkaniec wsi Skęczniew.
3. Zenon Słowiński – dezertor z jednostki WP w Sieradzu.
4. Ppor. Tadeusz Stachowiak „Kmicic” – dezertor z wojska radzieckiego.
5. Józef Czupryn „Cygan” ze wsi Januszówka, komendant Milicji i dezertor z MO w Dobrej, konfident kontaktujący się z MO w Dobrej. Wokół jego osoby i działalności krążyły wersje, zgodnie z którymi szeroko mówiono, że był tajnym informatorem UB.
6. Stanisław Łasocha „Sokół” – dezertor z MO w Dobrej, którego do oddziału zwerbował „Cygan”.
7. Roman Królak „Grom”.

W dniu 15 marca 1946 roku wczesnym rankiem, do niestrzeżonego domu Władysława Opali, w którym znajdowało się tych siedmiu partyzantów, milicjant z Dobrej Edward Kurczewski podprowadził oddział KBW z Poznania pod dowództwem ppłk. Róg-Mazurka, składający się z 12 polskich i 18 radzieckich żołnierzy. W akcji likwidacyjnej brała również grupa operacyjna z Łodzi, która otoczyła gospodarstwo, w którym ukrywał się dowódca antykomunistycznego oddziału zbrojnego Eugeniusz Kokolski „Groźny” wraz ze swoimi żołnierzami²⁶. Zaskoczonych partyzantów wezwano do wyjścia i poddania się. Po krótkim zamieszaniu „Cygan” wezwał kolegów z oddziału,

23 Tamże.

24 Tamże.

25 Tamże, IPN Ld 030/78, 15. AIPNL.

26 W czasie operacji likwidacyjnej za grupą „Groźnego” wysłano ogromne siły bezpieczeństwa (m.in. batalion KBW, kompania MO, pluton samochodów pancernych WP). Zob. A. Łuczak, *Gdzie pochowano żołnierzy „Groźnego”?*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 7, s. 36; P. Kosobudzki, *Przez druty, kraty i kajdany*, Wrocław 1997, s. 244; Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego..., AIPNL, IPN Ld 030/78, s. 14-15; *Konspiracja...*, t. II, s. 282.

aby złożyli broń i sam pierwszy wyszedł na przedpole. Żołnierze „Groźnego” poddali się. W izbie na rozłożonej słomie pozostał jeszcze ranny, kpt. „Groźny”. Gdy wezwano go do wyjścia i poddania się, ten rozpoczął ostrzeliwanie z MPI. Bronił się jeszcze, ostrzeliwując z piwnicy, a gdy rzucono przez okno granat, demolując izbę, ostatni nabój skierował w swoją własną głowę. Kiedy wywleczono go na podwórko jeszcze żył, ale nie odzyskał już świadomości. Charczącego i konającego jeden z polskich oprawców zaczął kopać, łącz obelżywie. Na to jeden z sowieckich żołnierzy zwrócił mu uwagę, że tak „nie nada”. Nieprzytomnego wniesiono do samochodu i przewieziono do Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Turku. Eugeniusz Kokolski, pozbawiony pomocy lekarskiej, kilkanaście godzin umierał w siedzibie UB. Natomiast w oficjalnej wersji wydarzeń funkcjonariusze UB podawali, że: „Podjęte zabiegi dla uratowania mu życia nie dały pozytywnych rezultatów”. Do dziś nie udało się ustalić miejsca jego pochówku, a wśród mieszkańców Turku krążą na ten temat dwie wersje wydarzeń. Według jednej – następnego dnia jego zwłoki wywieziono wcześniej rano na miejski śmietnik i tam porzucono. Zgodnie z inną – ciało „Groźnego” wywieziono samochodem w nocy z 15 na 16 marca 1946 roku w kierunku Uniejowa. Następnie zwłoki w obciążonym kamieniami worku wrzucono do rzeki Warty²⁷. Żołnierzy należących do zgrupowania „Groźnego”, ujętych podczas opisanej akcji wsi Czyste, przewieziono do siedziby PUBP w Turku i umieszczono w jej piwnicach. Po trwającym miesiąc śledztwie odbyła się rozprawa, która do dzisiejszego dnia budzi wiele kontrowersji²⁸. W dniu 16 kwietnia 1946 roku w budynku Komitetu Powiatowego PPR w Turku odbyło się posiedzenie Sądu Okręgowego w Poznaniu, Wydziału Karnego do Spraw Doraźnych na sesji wyjazdowej w Turku. Wśród podsądnych znajdowali się towarzyszący „Groźnemu” w jego ostatniej kwaterze: Stanisław Łasocho „Sokół”, Henryk Ostojki „Jagoda”, Roman Królak, ppor. Tadeusz Stachowiak, Zenon Słowiński, Tadeusz Kurek, Józef Staszak i Bronisław Chudzik (z oddziału „Abazur”). Sądowi przewodniczył Julian Giemborek, który mówił wyłącznie po rosyjsku, ale miał na sobie mundur majora WP. Dwaj ławnicy i prokurator byli Polakami w mundurach WP. Oskarżonym przydzielono adwokata z Turku, który nie chciał się podjąć obrony choćby z powodu, że nie znał sprawy i miał 15 minut na zapoznanie się z aktami. Został jednak do tego zmuszony, jego argumenty ograniczyły się zatem do napomknienia o młodym wieku oskarżonych. Jak dotąd, nie udało się odnaleźć akt tej rozprawy. Jedynym materialnym dowodem procesu jest plakat przechowywany przez mieszkanke Turku. Istniały również przypuszczenia, według których sprawę rozpatrywał wówczas Specjalny Sąd Karny z Poznania, ponieważ Sądy doraźne skazywały przede wszystkim osoby zatrzymane w czasie operacji pościgowej a wyrok wydany był pośpiesznie. Podobnie jak w wielu innych rozprawach prowadzonych przez sądy doraźne, wyrok wykonano w ciągu 48 godzin. Najprawdopodobniej wbrew obwieszczeniom na plakatach, które rozlepiano w całym mieście, prezydent KRN-u nie zdążył nawet ustosunkować się do decyzji sądu. Egzekucji przez rozstrzelanie na sześciu skazanych na karę śmierci dokonano w pobliskim lesie (tzw. Źdrojek Lewych), w głębi lasu w małej kotlinie zwanej Porębą w dwa dni po decyzji Sądu w Wielkiej Czwartek

27 Zob. A. Łuczak, *Gdzie pochowano żołnierzy „Groźnego”?*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 7, s. 36; P. Kosobudzki, *Przez druty...*, s. 244; G. Piasecka, *Oddział partyzancki „Groźny”. Z dziejów podziemia zbrojnego w powiecie tureckim w latach 1944-45*, „Echo Turku”, nr 32, 6 VIII 2000 r., nr 34, 20 VIII 2000, Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego... AIPNŁ, IPN Łd 030/78, s. 15.

28 Zob. A. Łuczak, *Gdzie pochowano...*, s. 37-39; G. Piasecka, *Oddział partyzancki „Groźny”...*, nr 32, 6 VIII 2000 r., nr 34, 20 VIII 2000 r., nr 50, 6 XII 2000 r.

dnia 18 kwietnia 1946 roku. Świadcami egzekucji byli ksiądz Katrzyński i doktor Fordoński. Rozstrzelani zostali: Jan Nowak, Roman Królak, Józef Olszewski, Antoni Antczak, Stanisław Łasocha, Henryk Ostojki. Zakopano ich w lesie na miejscu rozstrzelania. Do oficjalnego pogrzebu i zrehabilitowania żołnierzy „Groźnego” doszło dopiero 13 kwietnia 1991 roku, kiedy 45 lat po egzekucji ekshumowano i pogrzebano partyzantów na cmentarzu w Turku²⁹.

Z chwilą śmierci kpt. „Groźnego” dowództwo przejął Stanisław Buda ps. „Orzeł”³⁰. Łączność z grupą AK „Błyskawicy” została zerwana. Poszczególne jednostki partyzanckie, które były podporządkowane kpt. „Groźnemu” zostały osamotnione na placu boju. Część rozbitego oddziału AK „Błyskawicy” w sile 20 żołnierzy pod dowództwem „Zapory” ewakuowała się w teren pow. sieradzkiego³¹.

Natomiast 15-osobowa dywersja została pod dowództwem por. Józefa Kubiaka „Pawła” w pow. Łęczyca³². Po śmierci „Groźnego”, dowództwo przejął Stanisław Buda ps. „Orzeł”. Działalność grupy „Orla” przebiegała do końca sierpnia 1946 roku. W dniu 20 sierpnia tegoż roku na stacji PKP w Ostrowie Wielkopolskim „Orzeł” oraz jego podwładny „Słoń”, zostali zatrzymani przez siły UB. W wyniku przeprowadzonego śledztwa rozbito całkowicie oddział „Orla”. Oddział „Groźnego” przestał istnieć³³. Ze zgrupowania „Niepodległość” zatrzymano ogółem 70 osób. Ostatnim, najdłużej walczącym żołnierzem „Groźnego” był Stanisław Przybylak ps. „Marianna”. Zginął 22 maja 1953 roku w walce z MO w miejscowości Czachulec³⁴.

29 Zob. P. Kosobudzki, *Przez druty, kraty i kajdany*, Wrocław 1997, s. 243-245; *Żołnierze wyklęci*, pod red. G. Wąsowski, L. Żebrowski, Warszawa 1999, s. 323-325; A. Łuczak, *Gdzie pochowano żołnierzy „Groźnego”?*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 7, s. 40.

30 Zob. W. Kaluźny, *Walka Organów Bezpieczeństwa i MO z reakcyjnym Podziemiem*, Kalisz 1984, s. 75; Akta sprawy Stanisława Janickiego - żołnierza z grupy „Orla” – Sr 249/47. Archiwum WSR w Poznaniu, AIPN Poznań.

31 W czasie amnestii 20 marca 1947 r. z b. zgrupowania AK „Błyskawica” ujawniło się około 30 członków. Nie wszyscy skorzystali z „dobrodziejstwa władzy ludowej”, wiedzieli, bowiem, że ujawnienie nie zapewni im wolności, wybrali ponownie las. Jednym z żołnierzy zgrupowania kpt. „Groźnego”, oddziału AK „Błyskawica” i KWP, który nie zaprzestał swojej działalności antykomunistycznej był por. Kazimierz Skalski „Zapora”. W okresie amnestijnym utworzył i skompletował na nowo sekcję dywersji, która na rozkaz kpt. Jana Małolepszego „Murata” z maja 1947 r. wcielona została do organizacji Dowództwo Oddziałów Leśnych KWP Teren 731 tzw. III Komendy Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Por. Kazimierz Skalski zginął 22 stycznia 1948 r. w czasie krwawej potyczki z poznańskim pułkiem KBW w lesie koryckim woj. poznańskie. Zob. Akta sprawy Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Sr 166/47 Archiwum IPN w Łodzi, Archiwum WSR w Łodzi; Protokół przesłuchania Jana Małolepszego ps. „Murat” przez oficera śledczego WUBP w Łodzi ppor. Cz. Antczaka z dn. 10 XI 1948 r. AIPNŁ, AWSRŁ Sr 130/49, t. I, s. 23; Relacja p. W. Skalskiej-Tatarowicz z dn. 15 VII 2000 r.; Relacja p. Marii Chowańskiej Ubych z 8 VI 2000 r. (w zbiorach autora); W. Kaluźny, *Walka Organów Bezpieczeństwa...*, s. 75.

32 W kwietniu 1946 r. już po rozbięciu „Niepodległości” grupa AK krypt. „Błyskawica” wcielona została przez Konspiracyjne Wojsko Polskie krypt. „Bory” na rozkaz kpt. Stanisława Sojczyńskiego „Warszycy”. W dniu 30 czerwca 1946 r. Józef Kubiak „Paweł” zastrzelony został przez funkcjonariuszy WUBP w Łodzi we wsi Psary pow. Poddębice. Poddębice. M.p. 168/0766/1 do D-cy „Młockarni” z dn. 7 czerwca 1946 r. AIPNŁ, Archiwum KWP IPN Ld 15/1, t. I, k. 96; Protokół przesłuchania ppor. Władysława Bobrowskiego ps. „Jacek”-„Wiktor” przez z-cę szefa 2 sekcji Oddziału Informacji Łódzkiego Okręgu Wojskowego ppor. Sidowa dn. 29 czerwca 1946 r. w Łodzi. AIPNŁ, AWSRŁ Sr 786/46, t. II, s. 455; KWP w woj. łódzkim. Okres działalności 1945-48. Opracowanie historyczne łódzkiej komendy MO z 1978 r. AIPNŁ IPN Ld 030/279, t. I, s. 139; Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego..., AIPNŁ, IPN Ld 030/78, s. 15; Lista zatrzymanych i zabitych z organizacji KWP „Bory” 1946 r. AIPNŁ Ld pf. 12/2270, t. I; AIPNŁ IPN Ld 30/279, t. II, s. 139. - kwestionariusz osobowy Józefa Kubiaka ps. „Paweł”; Nielegalna organizacja pod nazwą Grupa Egzekucyjna..., AIPNŁ, IPN Ld 030/49; Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego..., AIPNŁ, IPN Ld 030/78, s. 15; Akta sprawy K. Maciejewskiego i inni Sr 494/47. AWSRŁ, AIPNŁ IPN Ld 6/103, t. I, k. 376; Relacja p. W. Skalskiej-Tatarowicz z dn. 15 VII 2000 r.; Relacja p. F. Wojcieszka ps. „Niedźwiedź” z 5 V 2003 r. (w zbiorach autora).

33 P. Kosobudzki, *Przez druty...*, s. 243.

34 *Żołnierze wyklęci...*, s. 325

W wyniku rozpracowania i likwidacji zgrupowania „Niepodległość” WUBP w Łodzi zdobył ogółem 35 jednostek broni palnej, w tym: 2 rkm, 11 pistoletów automatycznych, 12 pistoletów i 10 sztuk karabinów maszynowych syst. niemiecki i radziecki oraz 6 sztuk granatów bojowych.

Ogółem skazano 65 członków organizacji, ujawniło się 24, umorzono postępowanie karne na mocy amnestii wobec 4 osób, zwolniono ze śledztwa na zasadzie amnestii jednego, przeszło do innej organizacji 5, zabito w akcji 10.

Członkowie organizacji otrzymali następujące wymiary kary:

- karę śmierci – 22,
- karę dożywotniego więzienia – 1,
- 15 lat więzienia – 5,
- 10 lat więzienia – 9,
- 8 lat więzienia – 9,
- 7 lat więzienia – 7,
- 6 lat więzienia – 2,
- 5 lat więzienia – 3,
- 4 lata więzienia – 8,
- 3 lata i 6 miesięcy więzienia – 1,
- 3 lata więzienia – 3,
- 2 lata więzienia – 1,
- 1 rok więzienia – 1,
- karę śmierci w drodze aktu łaski zamieniono na 15 lat – 1,
- aresztowano i skazano około 20 współpracowników (za udzielanie kwater i wywiadu na rzecz organizacji zbrojnego podziemia)³⁵.

³⁵ Bilans rozpracowania i likwidacji zgrupowania „Niepodległość” przez WUBP w Łodzi pochodzi z materiałów KWMO Łódź z 1976 r. Zob. Charakterystyka organizacji. Nielegalna org. terrorystyczno rabunkowa o krypt. „Niepodległość” pod d-ctwem Eugeniusza Kokolskiego..., AIPNŁ, IPN Ld 030/78, s. 16-17.

Żołnierze Oddziału „Groźnego”

[W wykazie ujęte zostały nazwiska członków oddziału z okresu dowodzenia przez kpt. Kokolskiego „Groźnego”, którzy uczestniczyli bezpośrednio w walce; wykaz niepełny.]

Pion dowódczy

Kpt. Eugeniusz Kokolski „Groźny” ur. 15 III 1918 r. we Lwowie, syn Piotra. Służył od 1943 do 1945 r. w Lwowskim Oddziale AK. Od 5 III 1945 r. służył w „ludowym” WP w stopniu kpr. i był dowódcą warty w WSG w Łodzi. W końcu kwietnia 1945 r. zdezerterował wraz ze Stanisławem Buda „Orłem”. Od maja 1945 r. do 15 marca 1946 r. był Komendantem zgrupowania krypt. „Niepodległość”. Zmarł w wyniku odniesionych ran w potyczce z siłami bezpieczeństwa 15 III 1946 r. w miejsc. Czyste, gm. Dobra. Przewieziony do PUBP w Turku. Miejsce pochówku nieznanne.

Ppor. Stanisław Buda „Orzeł” - z-ca „Groźnego”, s. Stanisława i Antoniny, ur. 22 XI 1922 r. w Łupininie pow. Koło woj. Poznań wykształcenie: 3 kl. Gimnazjum. b. żołnierz AK Obwodu Kielce, pracował w kancelarii Sądu Garnizonowego w Łodzi. W organizacji kpt. „Groźnego” od V 1945 na stanowisku zastępcy d-cy 20 sierpnia 1946 r. został aresztowany przez UB na stacji PKP w Ostrowie Wielkopolskim wraz ze swoim adiutantem „Słoniem”. (brak danych o skazaniu). Ostatnie miejsce zamieszkania Janówek pow. Lwówek Śląski, zatrudniony był jako kierownik szkoły podstawowej w Rzańniku pow. Złotoryja.

Ppor. Józef Kubiak ps. „Paweł”, s. Stanisława i Franciszki z d. Sobczyk ur. 16 III 1922 r. w Ozorkowie, z zawodu urzędnik. Od 1939 r. pracował w Ozorkowie w fabryce Schlossa jako tkacz. W czasie okupacji naprawiał odbiorniki radiowe, będąc od 1943 r. szefem łączności w Obwodzie AK Łęczyca. W 1944 r. objął funkcję Szefa Wywiadu w Inspektoracie Kutno. Po wyzwoleniu został zastępcą dowódcy w Obwodzie AK Łęczyca. Kierownictwo Inspektoratu Obwodu AK Łęczyca było pod dowództwem Mariana Guligowskiego ps. „Hajota” (ur. 10 XII 1906 r. w Truskami pow. Łęczyca). Po „wyzwoleniu” sierż. Kubiak „Paweł” pracował w Zarządzie Gminnym w Chociszewie jako sekretarz gminy. Po 3 miesiącach pracy został aresztowany przez UB w Ozorkowie. Po rutynowym śledztwie został przeniesiony do siedziby NKWD w Łęczycy w celu dalszego rozpracowania. Po brawurowej ucieczce z więzienia w Łęczycy, Kubiak ps. „Paweł” wstąpił w końcu czerwca 1945 r. do NSZ-owskiej organizacji o krypt. „Błyskawica”. Po rozbiciu Grupy Egzekucyjnej NSZ „Błyskawica” sam stanął na jej czele. 15 września 1945 r. Józef Kubiak „Paweł” w wyniku nie nawiązania łączności ze Sztabem Narodowego Zjednoczenia Wojskowego w Łodzi podporządkował swoją 4-osobową sekcję zgrupowaniu partyzanckiemu „Groźnego”. W kwietniu 1946 r. już po rozbiciu „Niepodległości” grupa AK „Błyskawica” została wcielona przez Konspiracyjne Wojsko Polskie krypt. „Bory”. Józef Kubiak „Paweł” został zabity podczas zasadki zorganizowanej przez łódzkie siły UB i KBW w dniu 30 czerwca 1946 r. w miejscowości Psary koło Buzynka pow. Poddębice.

Ppor. Kazimierz Skalski „Zapora”, s. Franciszka i Heleny z d. Lipska. Ur. 23 kwietnia 1924 roku w Ozorkowie. Pochodził z rodziny robotniczej. Ukończył 7 klas szkoły powszechnej. W czasie okupacji wywieziony był do Niemiec na roboty przymusowe. Wrócił do Polski w 1944 r. Na przełomie 1944 i 1945 r. był tajnym wywiadowcą AK na gm. Ozorków pod dowództwem Józefa Kubiaka „Pawła”. Od lipca

1945 r. był czynnym członkiem Grupy Egzekucyjnej NSZ „Błyskawica”, ppor. „Specja”. Należał do sekcji ochrony sierż. Józefa Kubiaka „Pawła”, był jego z-cą. Po częściowym rozbięciu oddziału NSZ „Błyskawicy”, Kazimierz Skalski został zdekonspirowany. 15 września 1945 r. razem z „Pawłem” połączył się ze zgrupowaniem partyzanckim kpt. „Groźnego” należącym do struktur organizacji „Niepodległość”, która miała swoje siły bojowe w każdym z powiatów w woj. łódzkim i poznańskim. „Zapora” został d-cą pododdziału, który prowadził zakrojone działania dywersyjne na terenie pow. Łęczycza. W końcu września 1945 r. oddelegowany został do reaktywowanego Oddziału Dywersyjnego pod szyldem AK krypt. „Błyskawica” w celu wsparcia swoim doświadczeniem bojowym. W końcu grudnia 1945 r. po podziale zgrupowania „Groźnego” na 3 obozy, jednostka AK „Błyskawicy” została przerzucona na teren pow. Sieradz i pow. Łódź. W dniu 17 marca 1946 r. pod Złoczewem grupa „Zapory” w starciu z siłami bezpieczeństwa została rozbita. W wyniku potyczki „Zapora” został ranny. W kwietniu 1946 r. Grupa AK „Błyskawica” została na podstawie rozkazu „Warszycza” wcielona do struktur KWP „Bory”. Dnia 30 czerwca 1946 r. w czasie obławy UB w pow. Łódź został zabity Komendant Oddziału Dywersyjnego AK „Błyskawica”. Dowództwo nad resztkami grupy podziemia przejął ppor. „Zapora”. W lipcu 1946 r. powiększył stan swego oddziału wcielając 6-osobową sekcję ppor. „Kuby”. W czasie amnestii ppor. „Zapora” nie ujawnił się, w dniu 15 czerwca 1947 r. został ponownie d-cą oddziału partyzanckiego o krypt. „Bałtyk”. Podlegał bezpośrednio pod dowództwo Komendanta Oddziałów Leśnych KWP Teren 731 kpt. „Murata”. Ppor. „Zapora” został zabity podczas krwawej potyczki z poznańskim pułkiem KBW w rejonie Kucharki – las korycki 22 stycznia 1948 r.

Ppor. Tadeusz Stachowiak „Kmicic”, ur. 21 XII 1926 r. w Wraszawie. Dezerter z wojska radzieckiego. Od 21 I 1946 r. do 5 III 1946 r. w organizacji „Niepodległość” jako d-ca grupy szturmowej.

Sierż. Henryk Karpiński ps. „Tarzan”, ur. 31 XII 1923 r. w Ozorkowie. W 1945 r. służył w „ludowym” WP, zdezerterował w III 1945 r. Działal u „Groźnego” w samodzielnej AK „Błyskawica” od VIII 1945 do 17 III 1946 r. Zginął podczas potyczki z KBW pod Złoczewem 17 marca 1946 r. Pochowany najprawdopodobniej na Cmentarzu Parafialnym w Wieluniu – pod murem.

Sierż. Kazimierz Kwiecień ps. „Zapad” – adiutant „Groźnego”, s. Jana i Apolonii z d. Biernas ur. 18 II 1928 r. w Zbożnej pow. Opoczno, robotnik, członek AK. W organizacji „Niepodległość” od V 1945 r. Aresztowany w listopadzie 1945 r. WSR w Bydgoszczy w dn. 8 V 1946 r. skazał go na 7 lat więzienia. Zwolniony 29 IX 1947 r. na mocy amnestii.

Inni członkowie oddziału

Antoni Antczak ps. „Wojtek”, ur. 9 V 1917 r., Niemcy. Od 26 II do 16 III 1946 r. w organizacji „Niepodległość” jako strzelec II grupy.

Józef Augustyniak ps. „Dąb”, s. Władysława i Marianny z d. Tomczak, ur. 8 VII 1921 r. Molne pow. Łęczycza, rolnik. Członek organizacji „Niepodległość”. Aresztowany 31 X 1945 r. WSR w Łodzi z 7 IX 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 16 XI 1946 r. Łódź ul. Sterlinga.

Jan Bartczak ps. „Kosa”, syn. Stanisława i Antoniny z d. Chajdys, ur. 8 XI 1922 r. Wola Rogozińska. Członek organizacji „Niepodległość” od maja 1945 do 4 IX 1945 r. Działal w pow. Łęczycza i Brzeziny. Od dnia 4 IX 1945 do dnia ujawnienia tj. 6 III 1947 r. ukrywał się przed władzami bezpieczeństwa.

Marian Bartczak ps. „Śmiały”, s. Stefana i Józefy z d. Kubiak, ur. 30 VII 1922 r. w Ozorkowie pow. Łęczyca, 7 klas szk. powszechnej, krawiec. Członek organizacji „Niepodległość” i AK „Błyskawica” od lutego 1946 r. do dnia aresztowania tj. 9 III 1946 r. WSR w Łodzi z 29 XI 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 19 II 1947 r. w Łodzi na ul. Sterlinga.

Kazimierz Bednarski ps. „Lis”, s. Stanisława i Marii z d. Cieślak, ur. 4 X 1929 r. Bądków pow. Łęczyca, 7 klas szk. powszech. Członek org. „Niepodległość”. Aresztowany dnia 29 X 1945 r. WSR w Łodzi z 7 IX 1946 r. skazał go na 10 lat więzienia. Zwolniony 28 X 1952 r.

Stanisław Bielan, s. Stanisława i Natalii z d. Felin, ur. 29 III 1927 r., 5 klas szk. pow. Członek grupy „Niepodległość”. Ujęty przez PUBP w Łodzi dnia 31 X 1945 r. WSR w Łodzi z 8 VI 1946 r. skazał go na 4 lata. Na mocy amnestii z 22 II 1947 r. karę darowano.

Mieczysław Bienias ps. „Kogut”, s. Walentego i Antoniny z d. Janowieckiej, ur. 1 III 1927 r. Borzemia gm. Skrzyńsko. Członek grupy „Niepodległość”. Aresztowany 15 XI 1945 r. przez PUBP w Łodzi. WSR w Łodzi dnia 30 X 1946 r. skazał go na 10 lat więzienia.

Bilski Franciszek ps. „Kwiatek”, s. Adama i Janiny z d. Bienias ur. 26 X 1926 r. Zborzema gm. Opoczno. Ukończył 7 klas szk. powsz. Członek grupy „Niepodległość”. Działał na terenie pow. Łódź, Łęczyca i Brzeziny do aresztowania w grudniu 1945 r. WSR w Łodzi w 1946 r. skazał go na 10 lat więzienia.

Henryk Błaszczyk, s. Jana i Józefy z d. Własiak, ur. 14 XII 1925 r. Kumów pow. Kalisz, 6 klas szk. powsz. Członek grupy „Niepodległość” od X 1945 do 20 I 1946 r. Aresztowany 20 I 1946 r. przez PUBP w Łęczycy. WSR w Łodzi z dn. 24 IV 1947 r. skazał go na 5 lat więzienia. Na mocy amnestii z 22 II 1947 r. karę darowano.

Stanisław Brzewowski ps. „Kopacz”, s. Wojciecha i Małgorzaty, ur. 8 V 1906 r. w Domikowie pow. Łask, służył w 9 pp. Zamość 1930-31 r. Członek AK. W organizacji „Niepodległość” od IX 1945 r.

Jan Buda ps. „Skoczek”, s. Stanisława i Antoniny z d. Stasiak ur. 11 VII 1915 r. 7 klas szk. powsz. Członek organizacji od V 1945 do aresztowania 14 XI 1945 r. WSR w Łodzi w dn. 7 IX 1946 r. skazał go na karę śmierci. W wyniku amnestii karę zamieniono na 15 lat.

Józef Burzyński ps. „Żbik”, s. Władysława i Katarzyny Stefaniak, ur. 10 III 1922 r. w Szlakowicach pow. Łęczyca. Od VIII 1945 r. w organizacji, szeregowy. Zatrzymany przez UB 31 X 1945 r. WSR w Łodzi z dn. 7 IX 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 16 XI 1946 r. w Łodzi, ul. Sterlinga.

Michał Cabański ps. „Emigrant”, s. Józefa i Franciszki ur. 11 VII 1913 r. w Zeromczkach pow. Turek, zam. wieś Dobra pow. Turek. Od X 1945 r. do III 1946 r. u „Groźnego” na stanowisku amunicyjnego. Aresztowany przez UB Łęczyca w dn. 8 III 1946 r. WSR w Łodzi z dn. 29 XI 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 18 XII 1947 r. w Łodzi, ul. Sterlinga.

Stefan Chojnacki, s. Andrzeja i Małgorzaty z d. Walczak, ur. 7 VIII 1896 r. w Kucharach pow. Łęczyca. Mieszkał w Tabolicach pow. Łęczyca. Od 1946 r. czynny członek O.P. „Niepodległość” Był w tzw. egzekutywie. Ujawnił się 10 III 1947 r. w PUBP Łęczyca. Zmarł 18 XI 1964 r. Dalikowie pow. Poddębice.

Jadwiga Ciepluch z Łodzi – łączniczka kpt. „Groźnego”.

Lech Cieślak ps. „Czarny”, s. Władysława i Michaliny Kolańskiej, ur. 2 XII 1927 r. w Lorenkach, 3 klasy szk. powsz. Robotnik, dezerterski z „ludowego” WP. W orga-

nizacji „Groźnego” od VII 1945. Zatrzymany przez UB Łódź 29 X 1945 r. WSR w Łodzi z dn. 7 IX 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 16 XI 1946 r. w Łodzi, ul. Sterlinga.

Stanisław Cieślak ps. „Granat”, s. Stanisława i Magdy z d. Wraclawek, ur. 25 V 1924 r. w Lorenkach pow. Łęczyca. Uczestniczył w 12 akcjach dywersyjnych pod d-ctwem kpt. „Groźnego”. Aresztowany przez UB 15 XI 1945 r. WSR w Łodzi z dn. 7 IX 1946 r. skazał go karę śmierci. Wyrok wykonano 16 XI 1946 r. w Łodzi, ul. Sterlinga.

Zygmunt Cyruliński ps. „Kruk”, s. Romana i Józefy z d. Sęczkowskiej, ur. 24 VIII 1924 r. w Pawakowie pow. Łęczyca. Jesienią 1945 r. wstąpił do organizacji „Niepodległość”. Ujawnił się 12 III 1947 r. w UB Kutnie.

Zenon Czapski ps. „Jeź”, s. Józefa, ur. 15 XII 1925 r., 6 klas szk. powsz. Zatrzymany 31 X 1945 r. przez UB Łódź. WSR w Łodzi z dn. 7 IX 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 16 XI 1946 r. w Łodzi, ul. Sterlinga.

Józef Czupryn „Cygan” ze wsi Januszówka, komendant Milicji i dezerterski z MO w Dobrej, konfident kontaktujący się z MO w Dobrej. Wokół jego osoby i działalności krążyły wersje, zgodnie, z którymi szeroko mówiono, że był tajnym informatorem UB.

Roman Dawicki ps. „Jastrząb”, s. Stanisława i Józefy Pajor, ur. 17 III 1929 r. w pow. Łęczyca. Członek organizacji „Niepodległość” od 1945 r. do 1946 r., szeregowy w egzekutywie, brał udział w 4 akcjach dywersyjnych. Ujawnił się w 1947 r. na UB w Łodzi.

Henryk Dobrzelewski, s. Jana i Walerii Grenda ur. 14 V 1923 r. w Tabolicach pow. Łęczyca, 7 klas szk. powsz. Rolnik. W 1945 r. członek organizacji. Ujawnił się 11 III 1947 r.

Marian Dobrzelewski – brat Henryka, ur. 1 XI 1920 r., 5 klas. Od X 1945 r. w organizacji kpt. „Groźnego”. Zatrzymany przez UB Łęczyca 28 II 1947 r. WSR w Łodzi z dn. 19 VII 1947 r. skazał go na 4 lata, amnestia. Zmarł 16 XI 1968 r. w Łodzi.

Czesław Farysiak s. Józefa i Marianny Wesołowskiej, ur. 23 V 1925 r. w Ozorkowie, 7 klas szk. powsz. Tkacz. Od 1945 do aresztowania, tj. 25 I 1946 r. Brał udział w akcji dywersyjnej na posterunek MO w Proboszczewicach. WSR w Łodzi z dn. 29 XI 1946 r. skazał go na 7 lat.

Stanisław Gedomski ps. „Ozdoba” z Łodzi.

Kazimierz Geraga vel Tadeusz Serne ps. „Cygan”, s. Franciszka ur. 3 XII 1912 r. w Ozorkowie, 7 klas szk. powsz, członek AK Obwód Łęczyca. Od VII 1945 służył w jednostce egzekucyjnej NSZ krypt. „Błyskawica” pod dowództwem por. „Specy”. Od IX 1945 r. przeszedł do „Groźnego”. Był w pododdziale Kazimierza Skalskiego „Zapory”. Ujawnił się 11 III 1947 r. w Łodzi.

Jan Głowacz ps. „Blade Widoki”, s. Bolesława i Marianny, ur. 8 IV 1926 r. w Łodzi, 7 klas szk. powsz. Robotnik. Od VIII 1945 r. do 29 X 1945 r. służył w oddziale kpt. „Groźnego”. Aresztowany przez UB Łódź 29 X 1945 r. WSR w Łodzi z dn. 7 IX 1946 r. skazał go na 10 lat więzienia. Zmarł 18 IV 1971 r.

Franciszek Gondek ps. „Mróz”, s. Feliksa i Rozali z d. Bienias, ur. 29 I 1925 r. Robotnik. Członek organizacji „Niepodległość” od VIII do aresztowania 29 XI 1945 r. WSR Łódź z dn. 7 IX 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 16 XI 1946 r. w Łodzi, ul. Sterlinga.

Marian Gondek ps. „Pudel”, s. Tomasza i Franciszki z d. Szuligowska ur. 31 VIII 1927 r., 5 klas szk. powsz, robotnik. Członek organizacji „Niepodległość”. Zatrzymany

przez UB w XII 1945 r. WSR w Łodzi skazał go z dn. 7 IX 1946 r. na karę śmierci. Na mocy amnestii wyrok złagodniono do 15 lat.

Marian Gołek ps. „Sokół” z Gieczna.

Władysław Gontarek ps. „Popiołek”, s. Stanisława i Józefy z d. Zwierzchowska, ur. 1 III 1923 r. w Korzeniu Królewskim, 7 klas szk. powsz. Służył w jednostce kpt. „Groźnego” od VII 1945 do 17 III 1946 r. w pow. Sieradz i Łask. Aresztowany 17 III 1946 r. przez UB. WSR Łódź z dn. 31 XII 1946 r. skazał go na 15 lat więzienia.

Stefan Grabarczyk ps. „Ryś”, s. Franciszka i Józefy Zawada ur. 17 VII 1919 r. w Ozorkowie, lekarz. Od VII 1945 służył w wywiadzie u „Groźnego”, był odpowiedzialny za tzw. drukarnię i kolportaż ulotek antykomunistycznych. Ujawnił się 11 III 1947 r.

Stanisław Graczyk ps. „Gaj”, s. Władysława i Antoniny ur. 27 IX 1924 r. w Świtowie pow. Łęczyca, 7 klas szk. powsz. Rolnik. Uczestniczył w akcji dywersyjnej na majątek państwowy w Sarnowie pow. Łęczyca. Był czynnym członkiem zgrupowania „Niepodległość” od X 1945 do III 1946 r. Aresztowany 22 VII 1946 r. WSR w Łodzi z dn. 31 III 1947 r. skazał go na 4 lata. Zmarł 31 V 1950 r. w więzieniu w Rawiczu.

Bogusław Hala s. Alojzego i Marii, ur. 21 VIII 1927 r. w Pradze czeskiej, 7 klas szk. powsz., robotnik. Aresztowany przez UB Łęczyca 17 VI 1946 r. WSR w Łodzi w dn. 23 VI 1947 skazał go na karę dożywocia. Rada Państwa zmieniła wyrok na 12 lat więzienia. Zmarł 7 XI 1968 r.

Stefan Janiak ps. „Jasiu”, „Wrona”, s. Stefana i Bronisławy z d. Filipowskiej, ur. 2 XII 1923 r. w Ozorkowie, 7 klas. szk. powsz. Robotnik, członek AK. Od czerwca 1945 do 1946 r. służył w oddziale „Groźnego”. W X 1945 r. zwolniony z powodu choroby. W grudniu powrócił do oddziału na stanowisko wywiadowcy-łącznika terenowego. W Ozorkowie był łącznikiem Kazimierza Skalskiego ps. „Zapora”. Będąc łącznikiem pomiędzy „Zaporą” a oddziałem „Groźnego” utrzymywał łączność z sekcją egzekutywy Henryka Karpińskiego ps. „Tarzan”. Aresztowany przez UB 25 II 1946 r. Zwolniony w wyniku amnestii 14 III 1947 r.

Stanisław Janicki od dnia 1 stycznia 1946 r. członek oddziału „Orła” – brał udział w rozbiciu posterunku MO w Kowalach. Podczas walki z oddziałem UB dostaje się do niewoli. Skazany wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Poznaniu, dnia 7 X 1946 r. na karę śmierci. Wyrok wykonano przez rozstrzelanie dnia 22 XI 1946 r.

Henryk Jasiński ps. „Sztacheta”, s. Michała i Władysławy Targalskiej ur. 29 IX 1928 r. w Ozorkowie, mechanik. Od IX 1945 r. członek organizacji „Niepodległość” Aresztowany 15 IX 1949 r. WSR Łódź z dn. 31 XII 1949 r. skazał go na 10 lat więzienia.

Franciszek Jeziorski ps. „Rafał”, ur. 5 IV 1920 r. w Zagajewie pow. Sieradz.

Eugeniusz Jeżewski ps. „Żbik” – po potyczce z oddziałem WP – zostaje aresztowany. Brał udział w rozbiciu posterunku MO w Tuliszkowie – 1 III 1946 r. oraz walce z oddziałem UB w okolicy majątku Niklas, pow. koniński. Skazany wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu w dniu 26 VI 1946 r. na karę śmierci. Wyrok wykonano przez rozstrzelanie w dniu 1 VIII 1946 r.

Edward Józwiak ps. „Tchórz”, „Chyży”, s. Stanisława i Małgorzaty Olczyk, ur. 16 IV 1924 r. w Borowicach pow. Łęczyca, rolnik. W 1945 r. służył w organizacji „Niepodległość” jako szeregowy. Ujawnił się 4 III 1947 r. w PUBP Łęczyca.

Eugeniusz Józwiak ps. „Miś” z Łodzi.

Bolesław Kamiński ps. „Sor” vel „Ser”, s. Michała i Konstancji Kubiak ur. 8 IV 1927 r. w Łodzi, robotnik. Od VIII 1945 do 29 X 1945 r. w organizacji kpt. „Groźnego” w sekcji egzekucyjnej na terenie pow. Łódź. Aresztowany przez UB 29 X 1945 r. WSR w Łodzi skazał go w dn. 7 IX 1946 r. na karę śmierci. Wyrok wykonano 16 XI 1946 r. w Łodzi, ul. Sterlinga.

Eugeniusz Kamiński, s. Józefa i Zofii, ur. 20 XI 1928 r. w Koznowie pow. Poddębice. Rolnik, członek AK. W 1946 r. w organizacji „Niepodległość” na terenie pow. Turek. Aresztowany w czerwcu 1946 r. WSR w Łodzi z 16 I 1947 r. skazał go na 7 lat więzienia. Na mocy amnestii karę złagodowano do lat 4. Zmarł 1 VIII 1963 r.

Kazimierz Kazmierczak ps. „Suchy”, s. Franciszka i Walentyny Misiak, ur. 27 II 1913 w Suchszewicy pow. Kalisz, stolarz. Aresztowany 21 XI 1945 r. WSR w Łodzi skazał go w dn. 7 IX 1946 r. na karę śmierci. Wyrok wykonano 16 XI 1946 r.

Edward Kępiński, s. Antoniego i Zofii Sabirskiej, ur. 24 XII 1922 r. w Strzałkach pow. Gostynin. Członek AK. Od II 1946 r. w organizacji kpt. „Groźnego”. Aresztowany 7 III 1946 r. WSR w Łodzi z dn. 29 XI 1946 r. skazał go na 5 lat. Na mocy amnestii 22 II 1947 r. karę darowano.

Józef Kmieć ps. „Słoń” z Małachowic gm. Gieczno.

Stanisław Kozłowski ps. „Jeleń”.

Leszek Krawczyk ps. „Biały”, ur. 8 V 1929 r. w Łodzi.

Roman Królak ps. „Grom”, ur. 22 XI 1920 r. w Glinnie pow. Sieradz. Służył w 28 pp. w Łodzi jako kapral. Od 3 II do 15 III 1946 r. w organizacji „Niepodległość” jako d-ca sekcji wartowniczej.

Irena Kusiak ps. „Irka”, c. Stanisława i Ireny, ur. 2 IX 1919 r. we Władysławowie pow. Turek, średnie, księgowa. W organizacji „Niepodległość” od XI 1945 r., w II 1945 r. przeszła do AK „Błyskawica” pod dowództwem por. „Pawła”. W IV 1946 r. służyła w KWP „Bory” na terenie Łodzi. W II 1946 r. uczestniczyła w akcji dywersyjnej na Urząd Gminy w Dalikowie. Zajmowała się drukarnią organizacji. Aresztowana w dn. 29 VI 1946 r. WSR w Łodzi w dn. 31 III 1947 r. skazał ją na 3 lata więzienia. Irena Kusiak – została skazana przez WSR w Łodzi 31 marca 1947 r. na 7 lat więzienia.

Stanisław Kuliński ps. „Apacz” z Łodzi.

Marian Lewandowski, s. Jakuba i Stanisławy, ur. 10 VIII 1920 r. Krasnolasach pow. Łęczycza. W organizacji „Niepodległość” w I 1946 r. W IV 1946 r. przechodzi do KWP. Aresztowany 10 VIII 1946 r. WSR we Wrocławiu w dn. 14 XI 1952 r. skazał go na 5 lat więzienia. Zwolniony warunkowo 28 II 1955 r. Zmarł 5 VIII 1968 r.

Feliks Lisowski ps. „Stawa” vel „Sława”. Od VIII 1945 r. w organizacji „Niepodległość” – zabity podczas akcji przez UB.

Kpr. Stanisław Łasocha ps. „Sokół”, ur. 26 X 1921 r., zam. w Doruchowie. Dezerterski z MO w Dobrej. Od 11 XI 1945 do 15 III 1946 r. w organizacji „Niepodległość” jako prowiantowy i kwatermistrz.

Kazimierz Maciejewski ps. „Władysław”, s. Józefa i Marii, ur. 1 III 1922 r. w Kaliszu. Ukończył gimnazjum robotnicze. Służył w jednostce kpt. „Groźnego”, pododdział AK „Błyskawica”, w IV 1946 r. przeszedł do KWP. Aresztowany przez UB Łódź w dn. 29 VI 1946 r. WSR w Łodzi w dn. 31 III 1947 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 30 VIII 1947 r. w Łodzi, ul. Sterlinga.

Józef Majas ps. „Wiewiórka”, s. Tomasza i Michaliny z d. Tomczak, ur. 3 III 1915 r. w Iwanowicach pow. Kalisz. Od XII 1945 do 26 I 1946 r. w organizacji kpt. „Groźnego” Aresztowany 26 I 1946 r. WSR w Łodzi w dn. 25 IV 1947 r. skazał go

na karę śmierci. Na mocy amnestii kartę złagodzono do 15 lat więzienia. Zmarł 12 V 1961 r.

Jerzy Majda ps. „Pies”, s. Stefana i Marii z d. Wykrętowicz, ur. 10 XII 1925 r. w Żutnie. Członek AK. Służył 3 miesiące w jednostce kpt. „Groźnego”. Aresztowany przez UB 18 III 1946 r. WSR w Łodzi z dn. 31 XII 1946 r. skazał go na 15 lat.

Henryk Manista ps. „Kanarek”, s. Jakuba i Wiktorii z d. Kwiatkowska, ur. 28 X 1927 r. w Zgierzu. Na przełomie 1945 i 1946 r. służył w pododdziale kpt. „Groźnego” pluton „Zapory”. Aresztowany 17 III 1946 r. WSR w Łodzi z dn. 31 XII 1946 r. skazał go na 15 lat. Zmarł 15 IX 1968 r.

Jan Marcinkiewicz ps. „Lech”, s. Franciszka i Antoniny z d. Majchrowska, ur. 8 VI 1918 r. w Kiszewach pow. Turek. W latach 1941-1945 więzień KL Auschwitz. Od I 1946 r. członek organizacji „Niepodległość”. W VII 1946 r. wstąpił do oddziału Józefa Bryla ps. „Wilk”. Po rozbitciu jednostki „Wilka” ujawnił się w UB Turek.

Tadeusz Michalski ps. „Ryś”.

Eugeniusz Mirowski ps. „Kuropatwa”, s. Szczepana i Antoniny z d. Wlazła, ur. 18 XII 1927 r. w Dalikowie pow. Poddębice. 1945 r. służył w oddziale kpt. „Groźnego”. Aresztowany 24 IX 1945 r. WSO w Łodzi z 7 IX 1946 r. skazał go na 6 lat.

Bożena Mirowska ps. „Zenia” z Łodzi – główna łączniczka „Groźnego”.

Tadeusz Moszczyński vel Bajewski ps. „Szczer”, „Okon”, s. Ludwika i Apolonii Mielczarek, ur. 4 XI 1927 r. w Łodzi. Od V 1945 r. wstąpił do organizacji „Niepodległość”. Latem 1946 r. zbiegł na Ziemię Zachodnie. Ujawnił się w 1947 r. w UB Łódź.

Jan Nowak ps. „Gołąb”, ur. 13 V 1925 r. w Niemysłowie pow. Turek. Od 25 XI 1945 do 5 III 1946 r. w organizacji „Niepodległość” jako strzelec II grupy.

Tadeusz Olas ps. „Ryś” s. Andrzeja i Józefy Grodzickiej, ur. 24 II 1927 r. w Wyłazłowie gm. Wierzchy. Od III do IV 1946 r. członek organizacji. Ujawnił się 18 IV UB Poznań.

Stanisław Olejniczak ps. „Słowik”, s. Tomasza i Marianny z d. Świątkiewicz, ur. 4 IX 1922 r. w Lorenkach pow. Łęczyca. Członek AK. Od VIII 1945 w organizacji kpt. „Groźnego”. Ujawnił się 23 II 1947 r. WUBP w Łodzi.

Ostojski Henryk ps. „Jagoda”, mieszkaniec wsi Skęczniew, ur. 3 III 1921 r. W organizacji „Niepodległość” od X 1945 r. w tzw. egzekutywie, strzelec II grupy. Złapany w 1946 r. Sąd w Poznaniu w dn. 16 IV 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano.

Tadeusz Piotrowski ps. „Wilk” z Rogoźna.

Stanisław Przybylak ps. „Marianna”. W organizacji „Niepodległość” od X 1945 r. Zabity podczas akcji pościgowej przez UB 23 V 1953 r.

Jan Różycki ps. „Zajac”, s. Andrzeja i Wiktorii z d. Pudłowska, ur. 29 XI 1923 r. w Łodzi. W organizacji „Niepodległość” od 1946 r. na terenie pow. Sieradz. Aresztowany 18 III 1946 r. WSR w Łodzi w dn. 31 XII 1946 r. skazał go na karę śmierci. Na mocy łaski Rady Państwa karę zamieniono na dożywocie. W wyniku amnestii karę skrócono do 15 lat więzienia.

Roman Sędzicki ps. „Ksiądz”.

Jan Sieradzki ps. „Wydra”, s. Jana i Anastazji z d. Banasiak, ur. 10 XII 1924 r. w Śladkowie Rozłazłym. W 1946 r. w organizacji „Niepodległość”. Aresztowany 18 III 1946 r. WSR w Łodzi w dn. 31 XII 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok zmieniono na 15 lat.

Zenon Słowiński s. Antoniego i Heleny Brzeckiej, ur. 27 IV 1928 r. w Łodzi. Od 1945 do 1 III 1946 r. członek organizacji „Niepodległość” Okręgowy Sąd Wojskowy w Poznaniu skazał go w dn. 16 IV 1946 r. na 15 lat więzienia.

Zenon Słowiński ps. „Czapla”, ur. 27 IV 1928 r. w Łodzi. Dezerter z jednostki „ludowego” WP w Sieradzu. Od 10 II do 28 III 1946 r. w organizacji „Niepodległość”. Strzelec I grupy.

Leonard Szczerbicki ps. „Granat”, s. Mariana i Marianny Gębińskiej, ur. 17 IX 1917 r. w Ignaciewie pow. Łęczycza. Od X 1945 r. w organizacji „Niepodległość”. Aresztowany 15 III 1946 r. WSR w Łodzi skazał go w dn. 6 II 1947 r. na 4 lata więzienia na mocy amnestii wyrok darowano.

Stanisław Szynfeld, s. Stanisława i Joanny Żychlińskiej, ur. 1 IV 1928 r. w Ozorkowie. Od 1945 r. członek organizacji „Groźnego” pododdział AK „Błyskawicy”. Po rozbięciu zgrupowania „Niepodległość” założył tzw. „Grupę śmierci”. Zginął na terenie pow. Nowy Targ w XII 1948 r. zastrzelony przez organizację „Wiarusy”.

Edward Tuszyński ps. „Jaskółka”, s. Juliana i Katarzyny Muszyńskiej, ur. 21 IX 1913 r. w Zgierzu. Od V do XI 1945 r. w organizacji „Niepodległość”. WSR w Łodzi w dn. 7 IX 1946 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 16 XI 1946 r. w Łodzi, ul. Sterlinga.

Czesław Tybura ps. „Burek”, s. Stanisława i Florentyny z d. Stępnia, ur. 1 XII 1924 r. w Woli Bogumskiej. 3 IX 1945 r. wstąpił do organizacji „Groźnego”. Ujawnił się 4 III 1947 r. na PUBP w Łęczycy.

Stanisław Urbańczyk ps. „Wilczur”, od 20 II 1946 r. w oddziale „Groźnego”, brał udział w akcjach na majątek Psary 23 II 1946 r. oraz Brudzyń 27 II 1946 r., a także rozbięciu posterunku MO w Tuliszkowie. 5 III 1946 r. grupa „Groźnego” otoczona przez KBW pod Brażuchami zostaje rozbita. Aresztowany 19 VI 1946 r. Skazany wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Poznaniu na sejsji wyjazdowej w Kaliszu, dnia 23 VIII 1946 r. na karę 15 lat więzienia, zwolniony z Potulic 16 VI 1953 r.

Tadeusz Widuliński, s. Bronisława i Antoniny z d. Gałązka, ur. 8 XI 1906 w Łodzi, zam. w Ozorkowie, członek AK Obwód Łęczycza. Służył od VII 1945 r. w Grupie Egzekucyjnej NSZ „Błyskawica”. We IX 1945 przeszedł do „Groźnego”. Od IV 1946 r. w KWP. Aresztowany 17 I 1949 r. WSR w Łodzi w 1950 r. wyrokiem łącznym skazał go na 15 lat więzienia. Amnestia złagodziła wyrok do 7 lat.

Jan Witczak ps. „Siwy”.

Florian Wojcieszek ps. „Niedźwiedź”, s. Tomasza i Anny Rychlińskiej, ur. 4 V 1922 r. we Władysławowie gm. Bielawy, pow. Łowicz. Elektryk. Członek AK. Od XI 1945 r. wstąpił do organizacji „Groźnego”. W II 1946 r. przeszedł do pododdziału „Pawła”. Od IV 1946 r. w KWP. Po ujawnieniu F. Wojcieszek ps. „Niedźwiedź” przeniósł się do Szczecina. 17 marca 1952 r. aresztowany przez UB. WSR w Łodzi skazał F. Wojcieszka na 12 lat więzienia. W wyniku amnestii wyrok zamieniono na 5 lat więzienia.

Stanisław Wojtczak ps. „Grzyb”, s. Macieja i Franciszki Walczak, ur. 10 IX 1922 r. w Kowalewicach pow. Łęczycza. Od 1945 r. w organizacji „Niepodległość”. Aresztowany 10 IX 1947 r. przez Wojskową Prokuraturę Rejonową w Łodzi. WSR w Łodzi w dn. 19 III 1948 r. skazał go na karę śmierci. W wyniku amnestii karę zamieniono na 15 lat więzienia.

Henryk Wysocki ps. „Bystry”, ur. 5 IX 1927 r. w Łodzi.

Zygmunt Wyszowski ps. „Kamień”, s. Józefa i Marianny z d. Błaszczak, ur. 3 XI 1925 r. w Ozorkowie. Od 1945 do 1946 r. służył w jednostce kpt.

„Groźnego” pododdział por. „Pawła”. Po rozbiciu w IV 1946 r. przeszedł do KWP. WSR 31 III 1947 r. skazał go na karę śmierci. Wyrok wykonano 3 VI 1947 r.

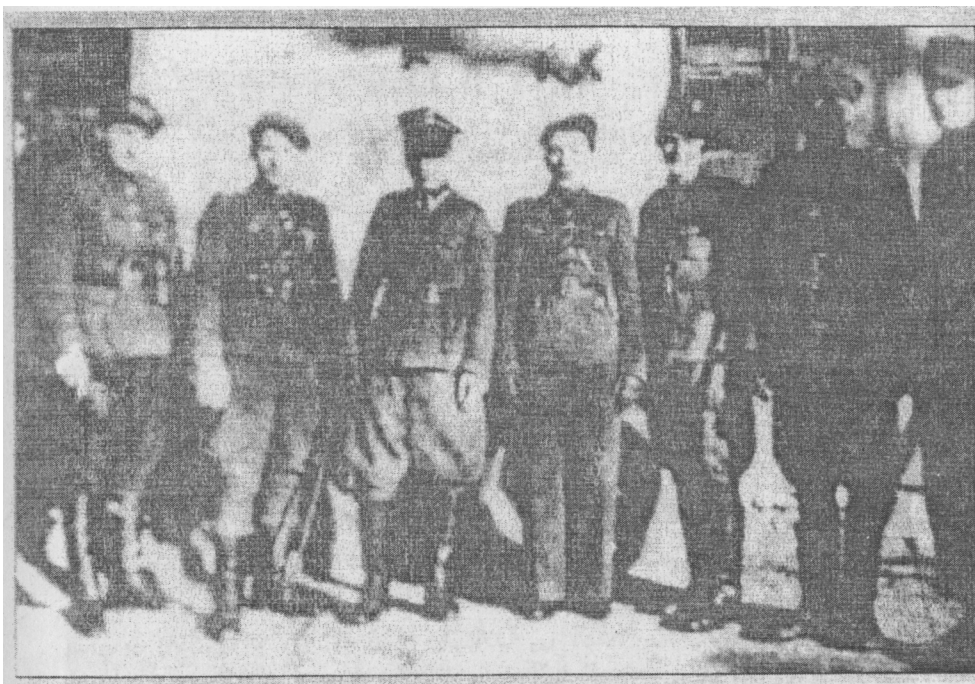
Zygmunt Wyszowski ps. „Kamień”, ur. 3 II 1925 r. w Ozorkowie. W AK „Błyskawica” XI 1945 r., od IV 1946 r. w KWP. Zatrzymany 1 VII 1946 r. przez UB z Łęczycy. WSR w Łodzi na sesji wyjazdowej w Ozorkowie 31 marca 1947 r. skazał Z. Wyszowskiego na karę śmierci. Wyrok wykonano 3 czerwca 1947 r. w Łęczycy.

Jerzy Żebrowski ps. „Konarski”, ur. 27 III 1927 r. w Łodzi³⁶.

Fot. 1. Kpt. Eugeniusz Kokolski ps. „Groźny”. Źródło: AIPNŁ

36 Stan personalny oddziału „Groźnego” oparty na materiałach: Zob. H. Olejniczak, *Zarys działalności organizacji poakowskich w okręgu łódzkim po 19 stycznia 1945 r.* „Weteran” 2002, nr 1-2, s. 11; W. Kałużny, *Walka...*, s. 74-75; Raport „Zapory” z dn. 8 XII 1945 r. Akta śledcze Grupy Dywersyjnej AK „Błyskawica” Sr 166/47, s. 98. Archiwum IPN w Łodzi, Archiwum WSR w Łodzi; Nielegalna organizacja..., AIPNŁ. IPN Ld 030/78; Charakterystyka Bandy „Groźnego” w pow. Łęczycy. Akta operacyjne WUBP w Łodzi. IPN Ld pf 10/740 t. II, k. 28-30. AIPNŁ. Banda terrorystyczno-rabunkowa „Armia Krajowa krypt. „Winograd” dowódcy Eugeniusz Kokolski i Stanisław Buda ps. „Groźny” i „Orzeł” Komin-Kolo-Turek-Kalisz, Opracowanie historyczne - IPN 0/5/225/I-III, AIPN w Poznaniu; Akta śledcze WSR w Poznaniu: Sr 689/46, Sr 833/46, Sr. 497/47. AIPN Poznań; *Konspiracja...*, s. 281-282; *Strace-ni...*, s. 48, 50, 56, 58-59, 73, 87, 89, 108; Relacja F. Wojcieszka ps. „Niedźwiedź” z 5 V 2003 r. Relacja siostry „Zapory” p. W. Skalskiej-Tatarowicz z 15 VII 2000 r. (w zbiorach autora).

Fot. 2. (XX) na fot. to kpt. „Groźny”, a X to por. „Orzeł”. Sztab Zgrupowania „Niepodległość” kpt. „Groźnego” z 1945 r. Źródło: AKWP. AIPNŁ. Ld 15/4, T. I.

Fot. 3. Mat. śledcze dotyczące oddziału AK „Błyskawica”. Broń leśnego plutonu AK „Błyskawica”.
Źródło: AWSRŁ. Sr 166/47

Nr R. 669 / 46

WYROK Zarejestrowano L. 558/46.

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 1946 roku Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi w składzie:

mgr. Hochberg Leo	— przewodniczący.
ppłk. Bohadymir Nastaw	— członek Sądu.
lekarz. Wieloch Aleksander	— Tawmik
chor. Jankowski Tadeusz	— jako protokolant.

udziałem ~~prokuratora~~:
obrońców adw. Diebih-Mitelskiego, Konczyńskiego i Jędruskiego

na jawnej rozprawie sądowej rozpoznał sprawę przeciw:

1. Calanickiemu Michałowi synowi Józefa i Franciszki, urodz. 11 lipca 1913r. w Koroniewkach pow. Turckiego woj. Poznańskiego, Polakowi, kawalerowi, robotnikowi, rolnemu, wykształcenie 2 oddziały szkoły powszechnej, w Wojsku Służyt w latach 1935-1937 i w 1939 w stopniu starszego strażaka, panny był w r. 1939, orderów i odznaczeń nie posiadającym, pochodzenia chłopskiego, zam. we wsi Dobra pow. Turckiego, ze stów niekaranemu, bez majątku.
2. Bartłomiejowi Marianowi synowi Józefa i Stefana, urodz. 30 lipca 1922r. w Ozorkowie i Janie przy ul. Dolnej Nr 11 zamieszkałemu, Polakowi, kawalerowi, krawcowi, wykształcenie - 7 oddziałów szkoły powszechnej, w Wojsku Służyt w r. 1939 w stopniu szeregowca, panny nie był, orderów i odznaczeń nie posiadającym, pochodzenia robotniczego, bez majątku, ze stów niekaranemu, oskarżonym z art. 86 § 1 i 2 KSKW, z art. 1 ust. 1, 2 i 3 i art. 3 Dekretu z 16.XI.1945r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych, z art. 259 KSt.
3. Janiakowi Stefanowi synowi Stefana i Bronisławy, urodz. 2 grudnia 1923r. w Ozorkowie i Janie przy ul. Kymierskiej Nr 51 zamieszkałemu, Polakowi, szoferowi, wykształcenie - 5 odd. szkoły powszechnej, w Wojsku nie służył, pochodzenia kupieckiego, majątku nie posiadającym, ze stów niekaranemu, oskarżonym z art. 86 § 1 i 2 KSKW, z art. 3 lit. a Dekretu z 30.XI.

Fot. 4. Wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi. Źródło: AWSRŁ Sr 655/46

Fot. 5. Pierwszy od lewej Tadeusz Michalski „Ryś”; drugi w środku kpt. „Groźny”; trzeci – NN. X 1945 r. Źródło: „Biuletyn IPN” 2003, nr 7, s. 38

Fot. 6. Epitafium poświęcone żołnierzom II Konspiracji ze zgrupowania „Niepodległość”, plutonu leśnego AK „Błyskawica” pod dowództwem por. Józefa Kubiaka „Pawła”. Ozorków 2003 r. (zbiory autora)